

Františka Jirousová

Vyhnanci

Ortena • cena
2011
Jitřního

Františka Jirousová
Vyhnanci

Eroika

Františka Jirousová

Vyhnanci

© Františka Jirousová, 2010

© Eroika, 2010

ISBN 978-80-87409-06-0

Kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky

Janě M. Bauerové

I MILENKA BEZE JMÉNA

*„Což pro mrtvé budeš konat své divy?
Povstanou snad stíny a vzdají ti chválu?
Což se o tvém milosrdenství vypráví v hrobě?
O tvé věrnosti v říši zkázy?“*
ŽALM 88

14. února 1999

Na cestě svažující se do údolí jsme konečně zahlédli světla vesnice. Nad shluky zasněžených střech a stromů obalených jinovatkou tam matně svítilo několik bodů pouličního osvětlení. Auto jelo pomalu a opatrně, světla reflektorů ozařovala přibývajících hradby sněhu. Tyčily se kolem úzké silnice jako hory a trčely z nich zasněžené koruny stromů.

Na křižovatce pod kopcem jsem vystoupila. Táta nechtěl jezdit až k domu, cesta nebyla prohrnutá. Tiše zanádal, jaký je div, že jsme vůbec dojeli, že si Marie asi neuvědomuje, v jakém stavu jsou teď cesty na Vysočině. Takhle brblal celou cestu. S úsměvem jsem ho nechala odjet. Byla jsem ráda, že se můžu trochu projít. Na tváři jsem ucítila vlhkost sněhu. Bylo sedm hodin večer a celé okolí bylo pusté.

V neprohrnuté pokrývce sněhu se táhly špinavé koleje od aut, stromy a nízké domy stály tiše kolem silnice, hustě zasněžené a zahalené jemným závojem mlhy. Ticho a tma vesnice na mě zapůsobily jako balzám.

Vlastně utíkám z domu, ale nikdo o tom neví.

Všechno za mě vyřešil Mariin telefon. Matčina sestra Marie mě včera večer prosila, ať přijedu za Anežkou, její pratetou, která žila sama ve starém domě na horním konci vesnice. Nebylo jí už několik měsíců dobře a před týdnem dostala najednou zápal plic. Marie volala, protože tušila, že Anežka umírá, a potřebovala, aby jí někdo pomohl a přespával v Anežčině domě.

Pořád jsem ale nemohla pochopit, proč Marie chce zrovna mě. Je tady přece ještě Irena, druhá matčina sestra. O jejích dvou

nevlastních dětech, které jsem skoro neznala, jsem věděla, že jezdily k Anežce mnohem častěji než já. Slyšela jsem, že Nikola tam dokonce už delší dobu bydlí. Proč nepomáhá Marii ona? Od Lorenců bylo ale těžké nějaké informace získat. Irena se se zbytkem rodiny příliš nestýkala. Možná proto, že tak dlouho žila v Praze. Se synem a dvěma nevlastními dětmi se sem vrátila až před několika lety, když se jim podařilo koupit starý domek v jedné vesnici nedaleko odtud. Tak všechny tři sestry, máma, Irena a Marie, byly se svými rodinami rozstrkány po vesnicích na Vysočině nedaleko od sebe, ale žádné společné rodinné sešlosti se nikdy nekonaly. Moje matka se prý s Irenou kdysi nepohodla, ale nikdy nám neprozradila proč. Říkala, že je to jen mezi nimi dvěma.

Konečně jsem stála nahoře na kopci. Zástavba tady končila sousedním domem. Naproti přes cestu se krčila, jako další pamětník starých časů, neobývaná polozbořenina se ztrouchnivělými vraty, celá obehnaná rozpadající se zdí. Napravo už začínalo pole táhnoucí se až daleko dozadu k lesu. Poslední pouliční světlo barvilo do oranžova jeho sněhovou pokrývku a za hranicí jeho svitu už všechno mizelo ve tmě.

Zabočila jsem nalevo a úzkou pěšinou přišla k brance. Nevelký dvorek Anežčina domu kryl zepředu starý mohutný ořech a keře prorůstající dřevěným plotem. Skrz husté větve ořechu, které se rozpínaly nad dvorkem jako spletená střecha, jsem viděla osvětlenou dřevěnou verandu.

Otevřela jsem branku a ocitla se na malém kousku skoro pusté zahrádky. Po levé straně se až ke vchodu táhl nepoužívaný zchátralý chlév s přístavbou ve střeše. Vyšší Anežčin dům s horním patrem se dvěma malými okny se přede mnou tyčil jako hora s bílou sněhovou čepicí. Cestu ke vchodu osvětlovalo jen slabé světlo z otevřené verandy. Otřásla jsem se zimou a rychle došla ke dveřím.

Chvíli jsem váhala a potom hlučně zabouchala na vnější dveře. Zvonek tady nikdy neměli. Jsem tak vděčná, že jsem mohla přijet, a tam uvnitř přitom umírá Anežka. Nemám ráda všechny ty vážné scény. Mám snad před Marií předstírat nějaký smutek, když ho necítím?

Dveře se otevřely a Marie opatrně vykoukla ven. Když mě poznala, rozlila se jí po obličejí úleva. „Pavlo, seš moc hodná, žes přijela. Já už to přestávám zvládat,“ vedla mě hned do matně

osvětlené kuchyně. Ocenila jsem teplo vycházející z kachlových kamen.

Pokynula mi, ať si sednu ke stolu na lavici pod oknem, a vysvětlovala: „Víš, s tetičkou tady teď musí někdo zůstat celý den. Občas je tady sousedka nebo seženu někoho jiného, ale bude lepší, když tady na to budeme dvě. A já musím taky už chodit do práce. Vzala jsem si na pár dnů dovolenou, ale už se musím vrátit.“

Zalezla jsem do rohu naproti dveřím. V kuchyni svítila jen malá lampa postavená na parapetu. Místnost byla vytopená, ve velkých starých kamnech podobných peci praskal oheň. Marie si sedla naproti mně a dojídala večeři. Uvědomila si, že mi nic nenabídla, tak zase vstala a nalila mi z konvice čaj. Jídlo jsem odmítla.

S potěšením jsem se rozhlížela po malé kuchyni zařízené tak starodávně, že působila jako přívětivý ostrov úplně oddělený od moderního světa. Ve stěně za stolem, u kterého jsme seděly, bylo dvoudílné okno zaklíněné do tlustých zdí, které svou mohutností potvrzovaly stáří domu. Vpravo od okna stála prostorná, tmavě natřená vyřezávaná polička s mnoha příčkami až k zemi, plná nádobí a starých nepoužívaných hrnků. Jinak se do místnosti vešel už jen ošoupaný kredenc s prosklenou horní vitrínou, zasažený do zdi vedle stolu. Podlahu pokrývaly silné hnědočervené dlaždice. Světlo lampy procházelo širokým proutěným stínítkem a rozkládalo se do obrazců na začazených stěnách.

„S tetičkou je to špatný,“ řekla Marie po chvíli. Hned jsem si vyčítala, že mě ještě nenapadlo se na Anežčin stav zeptat.

„Má teda zápal plic?“

„Je to zápal plic,“ kývla utrápeně. „To je u takovejch starejch lidí častá nemoc. I babička na to přece umřela. Byl tady už podruhá doktor, ale to víš, nic udělat nemůže... Tetička už druhý den jenom spí, za celou dobu se neprobrala. Vypadá to, že moc dlouho nevydrží,“ dodala trochu zlomeným tišším hlasem a znovu se na mě podívala.

Napadá mě, že nejsem ta pravá, koho tady potřebuje. Určitě by jí bylo lépe s někým, kdo rád projevuje smutek a mluví tiše a vážně, jak to asi podle Mariina chování vyžaduje situace, ale na to já nejsem. Mám teď dost svých starostí, neumím se přinutit myslet ještě na někoho jiného.

„Ale proč tady není Nikola?“ zeptala jsem se, když hovor uvázl. „Já jsem slyšela, že tady bydlela.“

„No, nějakej čas tady byla,“ připustila Marie. „Ale teď je někde v zahraničí. Však my to zvládneme samy, teď když seš tady, bude všechno lepší,“ podívala se na mě povzbudivě.

Podle toho, co mi řekla matka, tady Nikola bydlela asi rok a jezdila odtud i do školy. Ale zdálo se, že Marie mi k tomu víc neřekne. Prohlížela jsem si její obličej, bledý a nevyspaný. Nikdy se nemalovala, pleť měla trochu hrubší a ne úplně čistou, ale její tvář působila příjemně a přátelsky díky jemným zakulaceným rysům. Mohlo jí být tak pětáctyřicet let, ze tří sester byla nejmladší. Dlouhé světle hnědé vlasy měla svázané do culíku, ale po stranách jí teď visely kolem obličeje a nezkrotně se vlnily. Kudrnaté vlasy byly zvláštním znakem našeho rodu z babiččiny strany. Moje matka je měla ještě tmavší a vlnitější a hrdě je nosila na zádech jako širokou hnědou deku. A Irena, nejstarší ze sourozenců, měla vlasy skoro černé a kudrnaté jako černoška. Moje vlasy byly jako Ireniny, jenom světlejší. Někdy mě jejich neproniknutelnost kartáčem přiváděla k zoufalství. Proto jsem si je také už od patnácti let nechávala stříhat na délku pár centimetrů.

Marie dojedla a vedla mě do malé Anežčiny ložnice za kuchyní. I tady svítilo jen malé světlo, hned vedle vyšší postele na nočním stolku. Bylo sklopené a tlumeně dopadalo na Anežčinu tvář a slehlou bílou peřinu. Celá místnost byla plná podivné silnější vůně připomínající květiny.

Už ode dveří jsem uslyšela Anežčin namáhavý sípavý dech. Trochu jsem se lekla při pohledu na její vpadlou zmodralou tvář. Marie přistoupila až k posteli a se skloněnou hlavou se dívala na Anežčin obličej.

Bezvládné tělo je zvednuté několika polštáři pod hlavou. Sedi-
vé vlasy má sčesané dozadu, pod hlavou se rozčuchaně stácejí. Tvář potažená vyschlou kůží, která jen tence obtahuje kosti pod ní. Zřetelně viditelné důlky kolem očí a oči úplně vpadlé, jen malé obloučky, bezmocně slepené. Zrychleně a těžce dýchá.

Naposled jsem ji viděla o Vánocích. Jezdili jsme sem na krátkou návštěvu jen o hlavních svátcích. Vyšla nám naproti ve svátečních šatech a s veselou tváří nás vítala. Jako pokaždé řekla svým hrubším vážným hlasem nějakou vtipnou poznámku a hlasitě kovově se rozesmála. Ten hurónský smích jsem na ní měla nejradši. Ráda vyprávěla vtipy. Byla rázná a přímá, někdy až neomaleně drsná,

neschopná pokrytectví nebo přetvářky. Dobře si rozuměla s mojí matkou, byly si hodně podobné i ve tváři.

„Takhle leží už dva dny. Ani jednou se neprobrala,“ říká tišeji Marie. Sklání se nad Anežčinou hlavou a uhlazuje jí trochu vlasy.

„Nemůže nic pít. Aspoň jí takhle vždycky otřu rty.“ Bere vatu, namáčí ji do skleničky s vodou, postavené na nočním stolku, a několikrát zlehka otírá Anežce úplně vyschlé rty. Potom jí opatrně spustí několik kapek vody do úst, ale Anežka hned začíná kašlat. Kašel jí dusí, v obličejí zrudne. Marie jí zvedá rukou hlavu.

„Nevím, co s tím mám dělat. Nemůže pít, aspoň těch pár kapek... ale mám strach, že se tím bude dusit,“ povzdechne hluboce.

Mlčím a znovu se dívám na Anežku, která přestává kašlat. Smrt je jí vidět ve tváři, jako by se propracovávala zevnitř, postupně ji měnila a tvář nabývala neznámé podoby.

V kuchyni jsme se domlouvaly, kdo z nás bude v noci vzhůru. Marie nejdřív nesouhlasila, když jsem řekla, že chci být vzhůru celou noc, aby se vyspala. Snažila jsem se vzít všechny starosti a povinnosti na sebe. Potřebovala jsem se zbavit vzpomínek, které mě pořád pronásledovaly a se kterými jsem si nevěděla rady. Nakonec jsme se dohodly, že Marie odejde na večer domů a vystřídá mě ráno v pět. Vysvětlila mi ještě jednou, co mám dělat. Každou čtvrt hodinu za Anežkou zajít, otřít jí rty a případně dát na čelo mokrý kapesník. Tváře a čelo měla teď rozpálené horečkou.

Seděla jsem v kuchyni celou noc. Z verandy jsem přinesla koš našťipaného dřeva a pořádně přiložila. V kuchyni se dalo topit jenom dřevem. Líbila se mi kamna obložená světle zelenými kachlemi. Ve vyšší levé polovině byly nad sebou dvě trouby. Prává část nad ohněm, pokrytá širokými pláty, poskytovala místo na vaření pro spoustu hrnců.

Stála jsem déle u Anežčiny postele. Dýchala teď klidněji, ale pořád mělce a rychle. Dech zvedal jen horní část hrudníku, těsně pod krkem, vzduch dál nemohl. Namočila jsem vatu a oťrela jí rty. Odvážila jsem se spustit jí do úst dvě kapky. Nerozkašlala se, nijak nezareagovala. Sáhla jsem na kapesník na čele. Byl suchý

a horký. Zašla jsem ho do kuchyně namočit a položila jí ho na čelo. Sedla jsem si vedle na židli, dívala se do jejího rozpáleného obličejce a poslouchala sípavý dech. Byl slyšet až do kuchyně. Stále stejně pravidelný a znepokojivě namáhavý. Bylo mi jí líto. Tak energická, sympaticky hrubá žena, která si nikdy nenechala mluvit do života a odmítala každou pomoc. Teď leží bezmocně v posteli, nemůže dva dny pít a dusí se. Snad je v bezvědomí a nic z toho necítí.

Zůstala jsem v kuchyni a pokoušela se číst nebo se připravovat na přijímačky na historii, ale nedařilo se mi ani jedno.

Delší čas potřebuju být úplně sama. Neodvážila jsem se mámě říct, proč sem ve skutečnosti jedu. Ale je tady umírající Anežka. Hodně lidí mi už řeklo, že jsem necitelná. Možná jsem. Nevadí mi, že umírá. Nevadí mi zůstat s umírajícím člověkem. A nevadí mi, když o mně mluví jako o člověku bez citu. V šestnácti letech jsem několik podobných nocí strávila s umírající babičkou. Možná proto si mě Marie vybrala. Tenkrát jsem ještě nebyla „necitelná“, tajně jsem brečela u její postele, ale už mě asi neslyšela. Když zemřela uprostřed noci, vyběhla jsem na zahradu a zbavovala se hrůzy z mrtvého těla, teprve potom jsem šla vzbudit mámu. Anežku znám málo, ale babičku mi připomíná. Babička byla jen tišší, mírnější povahy. Obě umírají stejně, na náhlý zápal plic.

Takhle skončila moje první láska! Jsem mnohem radši tady, klidně budu zažívat mnohem větší hrůzu než tehdy s babičkou, než abych ho ještě někdy musela vidět!

Do očí se mi každou chvíli draly slzy. Zaháněla jsem je násilnou tvrdostí ke všem pocitům.

S nikým jsem se zatím necítila tak dobře jako s tebou, Lukáši. A nikdo mě tak neponížil jako ty. Já se ale zlomit nenechám! Jsem silnější, než sis myslel.

S hlavou zabořenou ve stránkách knihy o historii mne náhle napadlo, že si připadám, jako by mě někdo odvázal ze řetězu hluboce zaříznutého do kůže – po kterém ale zůstaly skutečné rány.

Zkoušela jsem znovu číst, ale nemohla jsem se soustředit. Udělala jsem si další čaj s medem a dlouho seděla v kuchyni za stolem, trochu natočená k oknu, a poslouchala Anežčin sípavý dech. S neobyčejnou ostrostí se mi vracely polozapomenuté vzpomínky na noci u babičky.

Zašla jsem do ložnice snad jen párkrát a hodiny najednou ukazovaly půl druhé. Nechodila jsem každou čtvrt hodinu, bylo to

zbytečné, stačila půlhodina. Snad každou čtvrt hodinu se muselo přiložit do kamen. Dřevo ubývalo.

Venku se ozvala tlumená rána a vzápětí divoké zavřeštění koček. Uvědomila jsem si, že pořád ještě není zamčeno. Obešel mě nepříjemný pocit. Šla jsem zamknout. Dřevěné dveře verandy jsem nechala otevřené, zhasla světlo nad vchodem a hlavní dveře zajistila silnou zástrčkou. Asi se ani nedaly zevnitř zamknout. Nikdy se to aspoň nedělalo. Vůbec byl celý dům zvláštní. Chyběly v něm všechny moderní přístroje, až na staré rádio a ledničku. Nebylo zde ani žádné spojení s okolím, protože Anežka zatvrzele odmítala telefon.

Usínala jsem u stolu s hlavou položenou na složených rukách. Ospale jsem kontrolovala hodiny na stěně, přesvědčovala se, že Anežka pořád dýchá. Nedařilo se mi přemáhat spánek.

Jen díky hluku, který vydaly rozklížené venkovní dveře, jsem se stačila probudit a zvednout hlavu položenou na stole. V mezidveří stála Marie. Poplašeně jsem napjala sluch a úpěnlivě se snažila zachytit Anežčin sípot. Co když mezitím umřela, a já tady spím? Marie právě vcházela do dveří. V té chvíli jsem k velké úlevě zaregistrovala Anežky dech a snažila se vypadat čile a zodpovědně. Snad se mi to i podařilo. Zato Marii seděla ve tváři stále stejná utrápenost, jako když jsme se loučily. Vyměnily jsme si jen pár slov a za chvíli jsem odcházela se svíčkou nahoru. Schody do patra vedly z verandy. Byly nepořádně sestavené z hrubých prken. Nahoře na malé chodbě mě roztrásla zima. V duchu jsem nadávala. Proč tady nemůžou konečně zařídít plyn!

Vešla jsem do pokoje v levé části přístavby nad chlívem, kde Marie prozíravě nechala zapnutý elektrický přímotop, a postavila jsem svíčku na malý stolek. V místnosti nebylo elektrické světlo. Rychle jsem vlezla do postele s tlustou nastlanou duchnou a zvědavě zkoumala svůj nový příbytek. Pokoj vypadal jako cela nějakého poustevníka. Byl menší a protáhlý, protože kopíroval úzký dlouhý chlív pod sebou. Holé šikmé stěny se sbíhaly hned po metrové výšce nahoru ke štítu, pocit prostoru vznikal jen díky vikýři vystouplému ze střechy. Zařízení bylo minimální. Jeden stůl pod oknem, stará dřevěná postel s velkou pelestí, malá skříňka vedle dveří. Jediné oživení místnosti bylo na hrubé hrbolaté zdi naproti posteli. Visel tam velký černý kříž s Kristovým tělem, pod ním několik náboženských obrázků a na

hřebíku pověšená lampička s červeným sklem a napůl vyhořelou svíčkou.

Usínala jsem a přemýšlela, kdo v takovém pokoji mohl bydlet. Anežka za mlada? Nebo snad Nikola? Myšlenky na Lukáše, které se zase dostavily s naléhavou neúprosností, se mi zmoženě míchaly se sípotem Anežčina dechu. Pořád mi zněl v uších a před sebou jsem stále viděla Anežčin zmodralý rozpálený obličej.

15. února

Stmívalo se, za černými okenními tabulkami se zahradou roztahovalo sychravé mžení. V Anežčině zešeřelém pokoji plápolaly dvě vysoké svíce postavené na malém stolku se svátečním bílým ubrusem a malým křížkem. Stála jsem s Marií u postele a vnímala zvláštní atmosféru obřadu posledního pomazání. Nad Anežkou se skláněl kněz. Olejem ji mazal na čele a pomalu, soustředěně odříkával: „Skrze toto svaté pomazání, ať ti Pán pro své milosrdenství pomůže...“

Anežce se už ve tváři nejevila včerejší žízňivá vyprahlost, protože měla zavedenou infuzi. Marie ji opatřila od známého doktora, jen aby Anežka nemusela umírat v nemocnici. Právo na smrt doma a obřad posledního pomazání patřily k rodinné tradici. Stejně tak to tehdy zařídila matka, když umírala babička. Moji rodiče byli křesťané, jako celý náš rod až k Anežčinu otci, ale já jsem poslední dobou začínala mít o církvi a náboženství pochybnosti, i když jsem přesně nevěděla, co mi vadí. Teď proti mně stál hlas celé církevní tradice, které jsem ráda, alespoň pro tuto chvíli, přiznala její právo.

Anežka dýchala mnohem hůř než včera. Těžce sípala a každou chvíli se dusila. Úporný kašel ji nadzvedával na polštáři.

„...Dobrotivý Otče, ty znáš každé hnutí dobré vůle, ty vždycky odpouštíš hříchy a nikdy neupíráš svou milost tomu, kdo tě prosí,“ zněla tiše farářova modlitba. „Smiluj se nad svou služebnicí Anežkou v této její rozhodující chvíli.“

Farář odešel. Seděly jsme za stolem a večeřely. Nemluvily jsme, nechtěly jsme rušit Anežčin smrtelný zápas. Venku se už úplně setmělo. Tmavé okno bylo zvenku mokré a skrz mlhavou tmou za ním nebylo vidět ani na metr. Začalo hustě sněžit.

Dveře se náhle prudce otevřely a zavanul od nich chlad. Při pohledu na příchozího jsem sebou trhla leknutím. Ve dveřích stál bledý černovlasý kluk v rozepjatém černém kabátě. Neřekl ani slovo. Šlehl po místnosti pronikavými jiskrnými očima. Kolem napjatých přísnyh rtů se mu v první chvíli, když uviděl Marii, mihl náznak agresivního úsměšku. Vzápětí ho vystřídalo nechápavé znepokojení, když si všiml mě.

„Štefane!“ vyhrkla Marie. „To jsem ráda, žeš přijel...“

I já jsem hned poznala, že to nemyslí vážně.

„To je Pavla Tomešová,“ pokračovala Marie už živěji, „ale vy si na sebe snad pamatujete. Pavlo, to je Štefan Lorenc.“

Sekl po mě očima, jako bych byla jen kus hmoty, a věnoval se zase Marii. Stál nehybně v rozvalených dveřích, ze kterých táhl stále ledovější vzduch, v jedné ruce držel černou cestovní tašku, druhou zarýval do kliky a díval se jako soudce, který se chystá vynést rozsudek. Polodlouhé černé vlasy se mu jako černá svatozář cuchaly kolem hlavy. Na tváři mu roztávaly vločky sněhu.

Tak tohle je můj nevlastní bratranec, Nikolín bratr. Vůbec bych ho nepoznala. Naposled jsem si ho pamatovala jako plachého vyzáblého kluka, který utíkal před každou návštěvou. Teď jsem chvíli strnule zírala na jeho tvář s pevnými souměrnými rysy, která působila až aristokraticky, ale zároveň nebezpečně. Kdyby nebyl tak bledý, skoro až chorobně, a trochu se usmál, mohl by být docela hezký, napadlo mě.

Nezmohla jsem se na žádné uvítání.

„Kde je Anežka!“ řekl zastřeným tvrdým hlasem a odhodil cestovní tašku na zem. Konečně za sebou přirazil dveře, už bylo na čase.

„Tetička je u sebe v pokoji,“ oznámila napjatě Marie.

Hned zamířil do zešeřelé ložnice. „Anežko?“ řekl tázavým pološeptem u dveří a zarazil se na prahu. Uviděl to, co jsme my dvě měly před očima celý večer. Dusící se stařenu s hlavou zvrácenou nazad. Vtrhl do místnosti a ve zmatku se na chvíli zastavil. Aniž by se na nás ohlédl, zabouchl za sebou dveře. Marie nadskočila leknutím. „Co to...?“ vyjekla a chtěla se zvednout od stolu.

„Nechej ho,“ zastavila jsem ji z náhlého nepochopitelného popudu. „Vždyť jí nic nedělá.“

Trvalo to jen pár vteřin, než otevřel. „Ona umírá,“ procedil skrz rty.

„Ano, Štefane, umírá,“ přisvědčila Marie soustrastně.

„Ale jo, já jsem na to taky přišel! Co je to tady za kreténskou situaci? Já si nejsem jistej, jestli jsem vůbec přišel do správného domu!“ začal mluvit výsměšně. „Podle mě tady bydlí Anežka a Nikola. Ale asi ne!“ vykřikl prudce. „Tady sedí samý cizí lidi. A Anežka bude za pár hodin mrtvá!“

„Štefane, co to říkáš?“ zhrozila se Marie.

Pevně stiskl rty a zaryl sevřené prsty do opěradla židle u stolu, jako by uvažoval, jestli má začít křičet. Nejdřív mi připadalo, že je na samé hranici ovládnutí, ale teď jsem v jeho obličejí zahlédla náznak jakési hluboké skryté únavy a rezignace. „Kdo je u vás doma?“ zeptal se Marie už klidněji.

„Jak to myslíš?“

„Jak to říkám! On je barák plnej cizích lidí a ti jsou k tomu ještě dementní? Musím zavolat Nikole, možná i pochopíš proč. Kdyby ne, tak Anežka pro ni byla něco jako matka. Ona tady umírá a v kuchyni sedí cizí lidi. Ale to je podle vás jistě v pořádku. Podle mě to v pořádku není, jasný?!“ zařval na konci a vyčerpaně se odvrátil.

Marie se stáhla dozadu ke stěně, jako by ji tím křikem uhodil. „Já jsem k vám ale volala. Štefane, nerozčiluj se, prosím tě. Volala jsem Ireně, ale...“

„Kdy?“

„Asi, je to asi dva dny...“ řekla nejistě.

„Výborně,“ zasyčel. „Je tam někdo?“ rozkřikl se na ni.

„Je! Můj muž je doma, běž si zavolat!“ ujistila ho Marie. Až teď mi došlo, že v Anežčině domě není telefon.

Chystal se k odchodu, potom se zarazil „To chceš, aby umřela dřív?“ trhl vztekle hlavou směrem k ložnici.

„Jak to myslíš?“ polekala se Marie už skutečně.

„Ty svíčky mají určitý vlastnosti. Například takový, že spalují kyslík. A je tam někdo, kdo se očividně dusí. Mám z toho vyvodit závěr, nebo seš toho schopná sama?“

„Nenapadlo mě to,“ omlouvala se Marie. „Byl tady farář, víš, tak jsem to tam chtěla trochu připravit...“

Štefan se při slově „farář“ nenávidně ušklíbl a obrátil se ke dveřím.

Třískl venkovními dveřmi, až se starý dům otrásl.

Podívala jsem se překvapeně na Marii.

Ztrápeně vrtěla hlavou a ještě s nedůvěrou pozorovala dveře, jako by čekala, že se Štefan každou chvíli vrátí.

„Co to mělo znamenat?“ zeptala jsem se nejistě.

„Já nevím, Pavlo,“ vzdychla zhluboka. „Irena mě ale varovala, že se Štefan poslední dobou takhle chová. Spustil se s nějakou špatnou partou, víš? Utekl z domu a nestýká se s rodinou.“

Jak mohl utéct z domu, je přece starší než já, napadlo mě hned. A jak to souvisí s tím, co říkal? „Vždyť je mu asi dvacet let,“ řekla jsem podrážděně.

„Ale to přece neznamená, že se může takhle chovat! Irena s ním má velký trápení.“

„Vy jste fakt nezavolali tý Nikole?“ zeptala jsem se po chvíli, protože Marie zarytě mlčela.

Marie se na mě znepokojeně podívala. „Říkám přece, že jsem jí volala! Ale Irena mi na ni odmítla dát číslo. A Nikola je ke všemu někde v Anglii!“

„Tak je ale přece pochopitelný, že to Štefana rozčílilo, když tady Nikola bydlela, a teď tady nemůže bejt...“

„Já za to, Pavlo, nemůžu, ať si to vyřeší sami mezi sebou. A mohli bysme mít taky trochu úcty k Anežce, nemyslíš?“ ztišila zase hlas a ohlédla se k ložnici. Už jsem byla raději zticha.

Marie mi dala nějaké pokyny a odešla. Prý „kdyby se něco stalo“, musím pro ni hned dojít. Původně tady prý chtěla přespat. „Víš, Pavlo, já tady s takovým člověkem nemůžu zůstat,“ oznámila mi šeptem ve dveřích. Pokud se bála, že by ji mohl Štefan slyšet, šeptala zbytečně, protože on se ještě nevrátil.

Já tady s ním nejspíš zůstat můžu, pomyslela jsem si. Mě se ale nikdo neptá.

Chvíli jsem nerozhodně postávala v kuchyni a snažila se celou situaci nějak rozplést, abych zjistila, co si o tom mám myslet. Nic mě ale nenapadlo. Šla jsem raději za Anežkou.

Její dech slábl. Zbyl jen bezmocný zvuk provázený chroptěním a dušením. Těžce vycházel ven a jako by za ni říkal: Ještě tady jsem... ještě tady jsem... pořád tady ještě jsem... Její duše možná už byla jinde, ale ten dech ji násilím držel ve světě, chytal se života proti její vůli, každý hlasitý výdech se jakoby zachytil života malými drápky a nechtěl ji pustit z umírajícího těla pryč. Byla vyčerpaná a musela dýchat, i když to už nešlo.

Sedla jsem si na židli k posteli. Vzpomínala jsem, kdy jsem tady naposled Nikolu viděla. Samozřejmě, o Velikonocích a nedávno

o Vánocích, když jsme naposled s rodinou přijeli. Anežka nikdy neřekla, že tady s ní Nikola bydlí, myslela jsem, že přijela také jenom na svátky. Uvařila čaj, donesla nám na stůl buchtu a odešla, aby nás nechala s Anežkou o samotě. Mlčenlivá hezká dívka mohutnější vysoké postavy. S nezvykle dlouhými vlasy a Anežčinou zástěrou na tmavých staromódních šatech. Kuchyní se jen mihla a zmizela. Nepromluvily jsme spolu ani slovo. Ale co když tady bydlela a nikdo jí neřekl o Anežčině smrti? Štefan měl pravdu, Anežka umírá úplně opuštěná v domě plném cizích lidí.

Chtěla jsem ji držet za ruku, ale neodvažovala jsem se. Babičce jsme s mámou zpívaly její oblíbené mariánské písničky, i když nás už možná nemohla slyšet. Anežka hrála celý život v kostele na varhany, určitě zná spoustu písniček, které by teď chtěla slyšet. Proč jsme jí s Marií nic nezaspívaly? Co když tady teď potřebuje Nikolu? Chtěla jsem začít nějakou kostelní píseň, ale nemohla jsem. Krk jsem měla najednou úplně zaškrcený slzami.

V kuchyni bouchly dveře. Štefan se musel vrátit. Skoro hned se objevil ve dveřích ložnice. Rychle jsem si utřela oči, zmateně jsem vstala a podívala se na něho. Hlavou mi prolétlo, jak je zvláštní, že mi nevadí, když mě vidí brečet. Nesnášela jsem, když byl někdo svědkem jakékoli její slabosti.

Teď byl už bez kabátu. Byl hodně vyhublý a o hlavu větší než já. Já jsem se nikdy výškou chlubit nemohla. Mokré vlasy měl shrnuté z čela. Na sobě měl staré černé džíny a černohnědý svetr. A ačkoli mě jinak oblečení příliš nezajímalo, nemohla jsem přehlédnout, že ten svetr je hrozně starý a na několika místech se páře.

Na tváři mu seděl úplně nepřístupný výraz, mých usazených očí si musel všimnout, ale bylo mu to zřejmě lhostejné. „Mohla bys, prosím, na chvilku odejít?“

„Jo!“ přikývla jsem rychle, ještě víc zmatená jeho náhlou zdvořilostí.

„Zavři.“

„Hele...“ odvážila jsem se promluvit. „Přijede Nikola?“

„Ne.“

„Jak to?“

Neodpověděl, ani se na mě neotočil. Nehybně stál nad Anežčinou postelí. Zavřela jsem ho tam.

Chvilí jsem zase neklidně postávala v kuchyni a přemýšlela, co Štefan asi v ložnici dělá. Hledala jsem, co bych mohla dělat, abych

se trochu rozptýlila. Ubývalo dřevo, za chvíli by nebylo čím topit. Šla jsem do dřevníku a rozsvítila mdlé světlo. Z dřevěného stropu tam visela jen zaprášená žárovka. Dlouho jsem v temných koutech plných starých krámů hledala pilu. Vedle dřevěné kozy na řezání dřeva jsem si připravila pět kůlů a pustila se do práce.

Řezala jsem dlouho, až mě do ruky chytala křeč. Nikdy jsem takovou práci ještě nedělala. Do kuchyně jsem se odvážila vrátit snad po víc než půlhodině. Dveře do ložnice byly zase otevřené. Opatrně jsem nahlédla dovnitř. Anežka zápasila s dechem, po Štefanovi nebylo ani památky. Podívala jsem se tázavě na dveře velkého pokoje vedle kuchyně. Byl to jakýsi obývací pokoj, teď ale nevytopený. Štefan musel být tam. Jeho taška i kabát zmizely.

Sedla jsem si na zchátralou lavičku před verandou a zády se opřela o prkna, tak aby mě kryla krátká stříška verandy. Pořád sněžilo a ve vzduchu byl cítit začínající mráz. Dívala jsem se do koruny ořešáku na dlouhé černé větve, kolem kterých se snášely k zemi proudy drobných sněhových vloček. Přitáhla jsem si bundu k tělu a zapálila si cigaretu, jako každý večer. Zhluboka jsem vdechovala čistý mrazivý vzduch a jeho občasné mísení s cigaretovým kouřem mě trochu uklidňovalo. Jak ráda bych se zbavila neřešitelných úzkostí z rozchodu s Lukášem, myšlenek, které mě pořád pálí v hlavě, ale tenhle dům, o kterém jsem si ještě včera myslela, že by mohl být klidným útočištěm, mi moji touhu asi nesplní. Nikde není úleva, nikde není klid. Všude jen znepokojení.

I tady venku jsem slyšela popaměti Anežčin dech, jehož násilná pravidelnost se mi vryla do uší. I v chladném vzduchu mě přemáhal spánek.

Mrtvé ticho noci najednou přerušil vzdálený výkřik hudby. Otevřela jsem oči. Vycházel z domu. Štefan si musel pustit kazeták. Zahodila jsem cigaretu a potichu šla na verandu. Zůstala jsem stát za silnými dřevěnými dveřmi. Byla to nějaká klasická skladba. Přes dveře bylo špatně slyšet. Dovnitř jsem jít nechtěla.

Jde z něj taková mlčenlivá autorita. Nechce mě tam. Je to přece můj bratranec, i když nevlastní, tak proč se se mnou nemůže normálně bavit? A proč se já nemůžu bavit s ním?

Tiše a pomalu jsem otevřela dveře a zase je zavřela; ani nezaškřípaly. Zůstala jsem stát v mezidveří za prosklenými dveřmi, které už vedly přímo do kuchyně. Pootevřela jsem je a hudba se

hlasitě vydrala ven. Opřela jsem se o stěnu a dívala se upřeně na dveře pokoje.

Skrz skleněnou tabuli procházelo tlumené světlo. Hudba naplnila celý dům. Zesilovala se do energických tónů – malá pomlka, po ní zazněl hlasitý mužský sbor, vystřídal ho ženský, smíchaly se a zněly spolu. Tiché pasáže se ke konci zesilovaly, celý sbor sílil, hlasy se přidávaly, až se slily do mohutné jásavé směsice. Nebyl to jásos, hudba jen řvala, hlasy a nástroje se divoce míchaly, ale o radost se jen snažily. Zněly dlouho na posledních tónech do energických úderů činelů. Sbory vrcholily, až se zastavily na mohutném výkřiku poslední pasáže v síle všech hlasů – posledních pár úderů doprovodné hudby a ticho.

Pustil si takhle hlasitě hudbu a ve vedlejším pokoji umírá Anežka.

Skladba ale neskončila. Skrz dveře se pomalu dostávaly další tiché tóny a zase sílily. Hudba se přidávala, kamenné vznešené sbory mohutněly jako předtím, jen pasáž byla naléhavější. Opřela jsem se ještě víc o stěnu a zamrazilo mě. Co to je za hudbu? Složili to z Anežčina umírání, Lukáše a Štefana dohromady?

Měla bych se za Anežkou jít podívat.

Znervózňuje mě. Bojím se jeho mlčení, jeho chladného vzteku i jeho ironie. Je docela hezký. Nevěděla jsem, že se mi takový typ lidí může líbit. Překvapeně jsem se usmála. Jak mě můžou napadat takové myšlenky zrovna teď? On se mi líbí? Není klasicky hezký, holkám, který znám, by se určitě nelíbil, ale je v něm něco, co mě přitahuje.

Nebezpečně přitažlivý, napadlo mě najednou, to je správné slovo. Skoro plačtivě jsem povzdechla, když jsem se to zjištění snažila okamžitě násilím vyhnat z hlavy. Odlepila jsem se konečně od stěny, vešla do kuchyně a hlasitě práskla dveřmi.

Mužský sbor právě zesílil do dvakrát zaznělého prudkého aleluja. Rychle jsem vešla do ložnice. Nebyla jsem tam snad dvacet minut.

Anežka ležela tiše a nehybně na posteli. Neslyšela jsem dech. Oči měla zavřené, hlavu na stranu, ústa otevřená, sípání ustalo, hrudník se nezvedal. Byla mrtvá. Celým tělem mi projel úlek. Sáhla jsem jí na zápěstí, bylo ještě teplé, zkoušela jsem nahmatat tep. Necítila jsem nic. Pro jistotu jsem podržela dlaň před tváří, abych cítila dech, kdyby byl náhodou slabý a neslyšný, ale opravdu nežila. V atmosféře ložnice byla znát pokojná změna, klidný

konec smrtelného zápasu. Ulevilo se mi, že už to skončilo. Ohlédla jsem se na dveře pokoje a roztrásla se po celém těle, zčásti proto, že budu muset jít za Štefanem a říct mu to. Potichu jsem došla ke dveřím a zhluboka se nadechla.

Otevřela jsem dveře. Seděl na pohovce, s hlavou zakloněnou dozadu a zavřenýma očima. Trhl sebou a prudce se na mě podíval. V jeho tváři jsem na chvíli zahlédla obranný úlek, jako bych vnikla do nějaké jeho soukromé zóny. Okamžitě vypnul kazeták, který měl postavený na stolku na dosah ruky, a díval se na mě už s tvrdou lhostejností.

„Anežka je mrtvá.“

„Co jsem říkal?“ povzdechl. Vstal a šel do ložnice. Šla jsem za ním. Stejně jako já před chvílí jí sáhl na zápěstí. Potom ještě na krční tepnu. „Kdy umřela?“

„Teď nebo před chvílkou, nebyla jsem tady asi dvacet minut, a když jsem se vrátila, byla už mrtvá.“

Stiskl zamyšleně rty a díval se na Anežčin obličej.

„Já zajdu pro Marii, říkála, že pro ni mám zajít,“ oznámila jsem, když to vypadalo, že tam zase zůstane nehybně stát.

„Když myslíš...“ pokrčil rameny a sedl si na židli vedle postele.

Vyběhla jsem ven a chvátala mrazivou tmou z kopce.

Marie právě vyšla z ložnice, kde jsme poskytly Anežce poslední služby, a vynášela umyvadlo s vodou. Vylila ho do dřezu a obrátila se ke mně. „Tak, už je to snad všechno v pořádku. V šest přijedou z pohřební služby, já zase hned ráno přijdu, už ani nemusíš vstávat, já to s něma všechno vyřídím.“

„Dáš si to kafe?“ posunula jsem k ní šálek. Poočku jsem se ohlédla na dveře pokoje. Třískání uhláku totiž ustalo a vystřídalo ho znepokojivé ticho.

„Už asi ne, Pavlo, děkuju.“ Pak se usmála: „Zvládlas to moc dobře, moc ti děkuju. Ještě se zítra uvidíme, ale já už jsem teď hrozně utahaná, musím si ještě na pár hodin lehnout,“ podívala se na hodiny nade dveřmi. Ukazovaly několik minut po jedenácté.

Dveře velkého pokoje se otevřely, Štefan vyšel, rozhlédl se po kuchyni a pomalu přešel ke hlavnímu vchodu, kde zůstal stát. Marie jen trpitelsky zkřivila rty, sáhla po své bundě a začala ji na sebe rychle natahovat. „Pavlo, promluvíme si zítra,“ kývla na mě a obrátila se ke vchodu. Štefan se přitiskl zády ke klice, levou

rukou se zapřel o futra a pevně rozkročil nohy. Zatarasil dveře. Překvapeně jsem ho sledovala. Byl sice hodně hubený, ale jeho postoj působil neúprosným dojmem fyzické síly. S obdivem jsem se zadívala na jeho pevná širší záda, štíhlé boky a svaly napjaté na stehnech pod úzkými sepranými džínami.

„Co to má znamenat?“ zeptala se Marie.

„Mluvil jsem s Nikolou.“

„Jo? To je dobře,“ snažila se Marie usmát, ale z tónu jejího hlasu bylo znát, že se k úsměvu jen nutí. „Já teď, Štefane, musím už jít domů, potřebuju si odpočinout, v šest ráno přijede...“

„Kde je ta závěť?“ řekl důrazně a ještě víc se zapřel do dveří.

„Co?“ zvýšila Marie hlas. „O čem to mluvíš?“

„Skutečně, demence se tady hodně množí,“ ušklíbl se. „Jsou to přesně tři dny, co ti Nikola volala a tys jí řekla, že Anežka je v pořádku.“

„Co to má znamenat? To je nějaký výsledek, nebo co?“

„A co by to tak jiného bylo! Tři dny! To asi Anežka ještě neležela, ne? Pavlo, jak je to dlouho, co má zápal plic?“

„Já nevím,“ špitla jsem. Nemohla jsem si najednou vzpomenout, co mi říkala máma.

„Aha, nikdo neví. Podle mě zápal plic netrvá jen tři dny. Ale to je jedno. Nikola s Anežkou nepromluvila celý měsíc. Víš, Marie, jakou dostala Nikola od Anežky poslední zprávu? Že se jí daří dobře, ať jí nevolá a zbytečně neutrácí. A kdo jí to řekl? Hádej,“ zabodl do Marie oči proměněné ledovým chladem.

„To si Nikolka nějak plete, kdy jsem s ní mluvila. Je to asi tejden, nebo pět dní, já nevím, Anežka byla zdravá...“ Marii rozčilením přeskočil hlas.

„Anežka Nikole řekla, že jí odkáže dům!“ vykřikl Štefan. „Takže mi teď okamžitě dej její závěť!“

„On blázní!“ zaúpěla Marie a postoupila ještě víc ke mně, jako by ve mně hledala spojence. Mlčela jsem. Sama Marie říkala, že Anežka dostala zápal plic před týdnem.

„Prohledal jsem všechno v jejím pokoji a nic tam není! Dej mi tu závěť, nebo tě odsud nepustím!“

Marie se hystericky zasmála: „Tys prohledával stůl v pokoji umírajícího člověka?! Jak si můžeš dovolit takovou sprostotu! Copak nemáš...“

„Takže v nočním stolku, no fajn. Tak mi ji naval,“ přerušil ji s vítězným úšklebkem.

„Anežka tam má jenom ten stolek,“ vykřikla Marie zničeně, „ty mě podezříváš, že jsem...“

„A skříně, stůl tady v kuchyni, stůl ve velkém pokoji, Marie, Marie,“ drtil mezi zuby, „dej mi ji, nebo...“

„Co nebo? Pusť mě domů, ty cikáne jeden!“ vrhla se ke dveřím.

Štefan ji prudce odstrčil, Marie vykřikla, kácela se nazad, ale v poslední chvíli našla rovnováhu. Ozvalo se kovové cvaknutí, Štefan vykročil ode dveří a v napřažené ruce držel nůž. „Dej mi to, nebo tě zabiju,“ procedil polohlasně.

„Pavlo!“ zděsila se Marie. „Běž honem na policii, běž, zavolej policii, že nás tady ohrožuje nožem.“

Ani jsem se nepohnula. „Pavlo!“ vykřikla znova Marie.

„Já nikam nejdu,“ dostala jsem ze sebe.

Ještě než Marie nabrala dech, řekl Štefan: „Ani by nemohla.“

Zabránil by přece v odchodu i mně, bylo mi jasné. Stál pořád proti Marii pevně rozkročený a s napřaženým nožem, ale nebyl tak odhodlaný, jak na začátku vypadal. Ve tváři se mu zase mihl náznak unavené rezignace, jako před pár hodinami, když vyšel od Anežky. Nevzdávej to! bouřilo mi v hlavě.

„Vyjebali jste s Nikolou děsným způsobem,“ začal mluvit a ruka s nožem mu mírně klesla. „Nechápu, jak jste to udělaly, ale přijdu na to. Za celou dobu, co je v Anglii, mluvila s Anežkou jen jednou, pak jste ji nikdy k telefonu nepustily. Do prdele, kdybych tomu mohl věřit, tak si myslím, že jste snad nějak udělaly ten její zápal plic.“ Cynicky se usmál. „Dobře, běžte si na policii, já nemám co ztratit.“ Napětí v jeho těle povolilo, ruka s nožem mu klesla už úplně.

„Irena mi řekla, že jí zavolá sama. A dej mi pokoj! Vzpamatuj se, chlapečku, podívej se na sebe, co tady vyvádíš! Nikola aspoň něco dělá, učí se anglicky, ale co děláš ty? Ty patříš do kriminálu. Hrabeš se v cizím pokoji a vytahuješ na slušný lidi nůž!“

„Ty mi tu závěť nedáš,“ konstatoval.

„Žádná závěť není! Anežka žádnou závěť nenapsala! A ty se rychle vzpamatuj, než skončíš jako tvoje šílená matka!“ Marie už beze strachu vykročila k němu, odstrčila ho a šla ke dveřím. „Jdu na policii. A ty mi, Pavlo, dosvědčíš, že mě ohrožoval nožem.“

„Nedosvědčím,“ slyšela jsem svůj vyprahlý hlas.

„Prosím?“ vytřeštila Marie oči. „Ty nevidíš, že na mě vytáhl nůž?“

„Ne, nevidím,“ zavrtěla jsem hlavou a cítila, jak blednu. Ještě jsem měla sílu podívat se na Štefana. Nůž měl pořád v ruce, ale vypadalo to, jako by mu měl každou chvíli vypadnout. Byl malátně opřený o skříň a díval se někam do prázdna. Na bledém čele se mu leskly drobné kapičky potu. Z jeho předchozího odhodlání nezůstalo nic.

„Já jdu teď hned volat tvou mamce,“ pokývala Marie vážně hlavou. „A řeknu jí, co se tady všechno dělo.“

„Nejdřív na policii, teď už jen jakýsi mamce,“ ozval se Štefan.

Marie na něj upírala rozjitřené oči, rychle za sebou pokyvovala hlavou. „Ty se vzpamatuj, chlapče, jdeš velmi nebezpečnou cestou. Já se divím Ireně, že tě ještě neposlala někam do pastáku. Zapletl ses do moc zlých věcí a měl bys...“

„Vypadni!“ zařval Štefan a prudce zvedl ruku. Marie zaječela a hodila sebou ke stěně. Do dveří se zabodl nůž. V nastalém tichu dozněly jeho kovové vibrace. Znehybněl.

Marie zalapala po dechu a nevěřícně zírala na dveře, ze kterých trčela pevně zabořená čepel černého nože.

„Ani tohle mi nedosvědčíš u policie?“ vydrala ze sebe a podívala se na mě.

„Ne,“ ztuhla jsem už úplně.

Marie zatápala rukou po klice, otevřela dveře, ve kterých vězel nůž, a prkenně odcházela. Vnější dveře za sebou opatrně přivřela.

Místnost ovládlo drtivé ticho.

Štefan sebou trhl a odešel do pokoje.

„Štefane?“ zapípala jsem do temného pokoje.

Stál v té vymrzlé místnosti u nějakého stolu. „Co?“

Co vlastně? uvědomila jsem si s dalším zmatkem. „No, nic asi... Ale... Já nebudu proti... já nebudu na tý policii svědčit.“

„Taky o čem?“ ozval se jeho hlas, teď už podbarvený cynismem. Vynořil se ze tmy, v ruce držel láhev vína. „Že jsem jí ukázal kudlu?“

S bouchnutím položil láhev na stůl. Bylo to červené víno, do poloviny vypité. Musí být už opilý, napadlo mě.

„Nedělej nám advokáta, Pavlo,“ řekl. „Nic dobrého z toho mít nebudeš.“

„Já z toho nechci nic dobrého mít! Mně to přišlo hrozně hnusný, teda jestli je to pravda...“ znejistěla jsem.

„Co jestli je pravda?“ povzdech, usedl unaveně za stůl a napil se z láhve.

„Že to Nikole neřekli. A ta závěť...“

„Nikole to neřekli určitě, o závěti nevím.“

„Jak nevíš?“ lekla jsem se.

„Nevím, jestli ji napsala, sakra. Nenašel jsem ji.“ Zabořil hlavu do dlaně.

„Já bych vám chtěla nějak pomoci,“ zašeptala jsem.

„Tak běž spát,“ zvedl hlavu, ale ani se na mě nepodíval. Z tváře mu zmizela veškerá energie. „Máš cigáro?“

„Jo, jo,“ lovila jsem rychle cigarety v kapse. Jednu jsem vytáhla a podala mu ji i se zapalovačem.

Zapálil si, a když zvedal cigaretu ke rtům, ruka se mu tak trásla, že nemohl potáhnout. Prudce se na mě podíval, jestli ho sleduju. Nestačila jsem odvrátit hlavu.

„To je z hladu, nic jsem nežral dva dny,“ řekl příkře. „Dej mi něco jíst, do hajzlu.“

„Je tady zbytek večere,“ řekla jsem a donutila hlas ke klidnému tónu.

„No fajn,“ nahlédl do hrnce s rizotem. Našel rychle nějaký příbor a začal bezmyšlenkovitě nabírat jídlo. Snědl pár soust a hrnec odstrčil. „Je jedno přísloví. Snídani sněz sám, o oběd se poděl s přítelem, večeri dej nepříteli. Škoda, že Marie odešla.“

Uvolněně jsem se zasmála. „Já neumím moc vařit.“

„To fakt ne.“

„Ale Marie to už jedla,“ dodala jsem zase do prázdna, protože on mě už nevnímal. Upíral oči ke dveřím a černé husté obočí se mu stáhlo do dvou přísných zachmuřených čar. Náhle vstal a šel ke dveřím. Vytrhl nůž, jedním pohybem ho zacvakl a v mžiku schoval do kapsy. Obdivně jsem to celé sledovala. „Nemám tak blbou trefu, jak to vypadá,“ ohlédl se na dveře.

„Tys to do ní nechtěl...“ nenapadlo mě vhodné slovo. Ale hned mi došlo, co myslel. I kdyby Marie neuhnula, nůž by se zapíchl asi třicet centimetrů od ní.

„Myslíš, že jsem idiot?“ podezřívavě si mě změřil.

„A vůbec, mě nebaví kucht katolíky,“ dodal po chvilce, když se zase u stolu zhluboka napil vína. „To nejsou žádný nepřítelé.“

„Jak to?“

„Nepřítele si musíš vážit.“

Chtěla jsem v rozhovoru pokračovat, ale byla jsem jako svázaná. Vlastně se na mě za celou tu dobu ani jednou pořádně nepodíval. A ačkoli byl očividně hodně unavený, jeho přítomnost půso-

bila, jako by si energii celé místnosti vyhradil pro sebe a mohl jí ostatním po kouskách rozdávat jen svojí vůlí.

„Běž spát,“ řekl zase. „Tady nemáš co dělat. Nečekej, že ti budu za něco děkovat. Stejně není za co.“

„Já vím,“ špitla jsem. A už po několikáté za večer jsem se podivila, jak je možné, že se ještě necítím uražená jeho způsobem řeči.

„Ty seš cikán?“ vypadlo ze mě.

„Co?“ ušklíbl se nechápavě.

„Marie ti řekla, že seš cikán,“ cítila jsem, jak rudnu.

Uchechtl se. „Nevím.“

„Jak to?“ Jeho vlasy a oči mohly být cikánské, ale ne barva pleti.

„Matka mě zavrhla, když mi byly tři,“ řekl tvrdě, otočený ke mně zády. „Jak mám vědět, jestli byla cigoška?“

Už jsem mlčela. Bylo mi jasné, že i když promluvil, jako by byl z kamene, bylo to právě proto, že přemáhal nějaké citové hnutí. Vzpomněla jsem si, co o Lorencových kdysi říkala moje máma. Když si Irena vzala Jiřího Lorence, přijala k sobě i jeho dvě malé děti, i když sama už měla vlastního syna. Jejich matka je prý opustila, když byli úplně malí. Rychle jsem si v hlavě promítla, co se stalo, a náhle mi bylo jasné, že Štefan všechno vzdal ve chvíli, když se Marie zmínila o jeho matce a řekla o ní, že byla šílená.

Zase se napil vína a sedl si za stůl. Zaryl obě dlaně do vlasů a s hlavou skloněnou nad stolem tak nehybně strnul. Ticho rušil jen praskot posledního dřeva v kamnech, cizí svou klidnou přívětivostí.

Lekla jsem se, že snad brečí.

Zvedl hlavu a v očích měl ledový mrazivý lesk. Tihle lidé nebrečí, došlo mi.

„Vyjebali s náma,“ stiskl nenávistně rty. „Teď já vyjebu s něma. Jen musím vymyslet jak. – A ty běž spát!“ zdůraznil neúprosně.

„Já bych třeba ještě prohledala ten stůlek u Anežky,“ nadhodila jsem nejistě, když mi hlavou bleskl ten spásný nápad.

„Bezva,“ kývl. „Je fakt možný, že jsem to jen neviděl.“ Vzal víno ze stolu a odešel rychle z kuchyně. Za chvíli jsem slyšela, jak stoupá nahoru po schodech.

Odhodlaně jsem se vydala do ložnice. Při pohledu na Anežku ležící v pokoji, který s těmi svíčkami vypadal jako malá svatyně, jsem ucítila silný nával nechuti a palčivého smutku. Nemůžu jí přece hrabat v nočním stolku! Ale ona sama by souhlasila. Jestli

napsala závěť, je mou povinností postarat se o to, aby se dostala do rukou Nikoly.

Udělal jsem Anežce na čele křížek, když jsem si vzpomněla na mámu, která po babiččině smrti udělala několikrát to samé. „Já to dělám pro Nikolu,“ zašeptala jsem k Anežčině mrtvé tváři.

Otevřela jsem zásuvku.

Pomaloučku jsem po tmě stoupala nahoru po schodech. Na chodbě se nedalo rozsvítit světlo. Hned mi začala být zima. Hledala jsem Štefana. Všechny dveře z chodby byly ale zavřené, ale z místnosti vpravo, naproti dveřím pokoje, kde jsem spala, vycházel nedovírající škvírou proužek světla. Místnosti napravo, ve kterých jsem ještě nikdy nebyla, tvořily první patro původního domu. Byly postavené nad kuchyní a obývacím.

Některý z těch pokojů musel po celá desetiletí sloužit jako knihovna, ještě v časech, kdy pod střechou domu bydlel Anežčin manžel Josef. Moc jsem o tom člověku nevěděla. Prý byl překladatel a celý život shromažďoval knihy a různé umělecké předměty. Anežka mi ale knihovnu nikdy neukázala.

Opatrně jsem otevřela rozklížené dveře a naskytl se mi pohled na zanedbaný nepoužívaný pokoj. Na podlaze nebyl koberec, jen prkna ochozená na třísky. Zaprášený pokoj s prastarým nábytkem a rozklíženou postelí vypadal pustě, jako by se všechno mělo rozpadnout. Pod okny, na zemi, na židlích se povalovaly stohy starých knih a časopisů. V místnosti skoro mrzlo. To je snad ta knihovna?

Naproti dveřím visel tmavý závěs a za ním byly další dveře. Vzala jsem neslyšně za kliku a pomalu otevírala. Ani nezavrzaly.

Jako bych nahlédla do jiného světa. Místnost byla zalitá matným světlem z proutěné lampy u tmavého dřevěného stropu. Všechny stěny kolem dokola byly zakryté dřevěnými policemi naplněnými od země až ke stropu knihami. Řady tlustých svazků, někdy i vázaných v kůži, několik polic se spoustou tenkých knížek, stohy časopisů, objemné desky v dolních regálech, knihy s pestrými hřbety, sytě červené, zlatě žluté, černé. Obrázky a sošky vyrovnané na okrajích polic. Místnost plná papírové vůně a náznaků plesniviny. Na podlaze zašlý namodralý koberec.

Štefan tam stál na schůdkách přistavených k jedné z polic a právě vytahoval jednu z knih. Zběžně ji prolistoval a vrátil do

police. Stál ke mně zády, neslyšel mě. Na zemi měl postavenou svou láhev vína. Vytáhl z horní police velké šedé desky a otevřel je. „Preissigovy litografie,“ zašeptal s úžasem.

„Štefane?“ oslovila jsem ho podruhé za večer tím zvláštním jménem.

Prudce se otočil, málem spadl ze schůdků. „Do hajzlu – to seš ty!“ Hned desky zavřel a vrazil zpátky do regálu. „Máš to?“ kývl s nadějí.

Zavrtěla jsem hlavou. „Ne, prohledala jsem i stůl v kuchyni, skříně, všechno. Přece by to neschovala!“

„A proč ne? Anežka mohla mít svoje tajný skrýše. Počkám na Nikolu. Běž dolů, zavři na zástrčku a běž spát,“ nařídil mi hned.

„To je ta knihovna? Nikdy jsem tady nebyla,“ řekla jsem nadšeně. Chtěla jsem se ho zeptat na fotky, které jsem našla, ale okamžitě jsem ztratila schopnost s ním rozumně a nenuceně mluvit.

„A proč bys tady měla bejt?“ opáčil. „Běž dolů a zavři.“

„Je tam zavřeno,“ lhala jsem. „Co to je za knihy? To bylo Josefovo?“

„No jistě,“ usmál se trochu a zálibně přejel po hřbetech štíhlými dlouhými prsty. „Dobry dílo, všechny knihy do jedny,“ zašeptal pro sebe v jakémsi vytržení.

„Jaký dobrý dílo?“

Seskočil ze schůdků, až se zteřelá podlaha otřásla. „No jasný, vy žijete na Vysočině jako stádo volů. Venkovský hlupáci, který vidí jen milimetr před svůj ksicht. Ale že tady nedaleko žil vydavatel Josef Florian a nechal vytisknout stovky knih, nádhernejch knih, to nevíte. Ovšem která nána si vzala kterýho idiota a kolik mají dětí a kolik právě stojí mlíko, to ví každěj. Chtěl jsem objevit svazek z Dobryho díla, kterej by chyběl, ale nechybí snad nic,“ zavrtěl hlavou. „Úžasný, nádherný věci...“ dodal už jen pro sebe a zkoumal police.

„Jak to, že o tom víš? Já jsem tady nikdy nebyla.“

„Ale proč bys tady furt měla, do háje, bejt?“ zvýšil hlas. „Tohle je soukromá knihovna jen pro obyvatele domu.“

„To musí bejt asi hrozně cenný,“ napadlo mě najednou.

„No, bezcenný to nebude,“ řekl Štefan a z hlasu mu nemizel zvláštní spokojený tón. Odvrátil hlavu, ale já jsem stačila zahlédnout, že nemůže ovládnout úsměv, teď už úplně jiný.

„Ty to chceš ukrást!“ došlo mi najednou.

„To snad nemyslíš vážně. Já a krást?“ Podíval se na mě rozver-

ně a jeho oči se smály. „Já, takový svatý muž, vzor všech ctností? I myšlenky mohou být hříchem, pokud to nevíš, katoličko.“ Sebral rozmáchlým pohybem ze země láhev, ve které zbylo po dně, a přihnul si. „Pavlo, mám ti něco říct?“ podíval se na mě s ležerně nakloněnou hlavou.

Jako by mě jeho tmavé a zároveň jiskřivě světlé oči rentgenovaly. Za celou dobu se mi ale nepodařilo v matném osvětlení pokojů rozeznat jejich skutečnou barvu. Neměla jsem sílu vydržet jeho pohled. Nebyl v něm ani stín zájmu o mě jako o ženu. Nebyl v něm vlastně žádný zájem o mou osobu. Ten pohled mnou jen netečně procházel, a přece jsem cítila, že kdyby Štefan jen trochu chtěl, obnaží mou duši až na samé dno.

„A co?...“ řekla jsem a snažila se dívat někam jinam.

„Běž spát.“

Snažila jsem se nedat najevo zklamání. Teď už musím poslechnout.

„A odjed' zejtra,“ dodal chladně. „Nikola přijede, tak ať se nemusí zbytečně rozčilovat. A nelez z pokoje už.“

„Dobrou noc,“ zašeptala jsem nakonec a zůstala stát u dveří. Snad jsem čekala, že se ještě otočí a řekne aspoň „dobrou noc“ nebo pohledem potvrdí nějaké zvláštní intuitivní porozumění mezi námi, které jsem ze své strany naléhavě cítila už od našeho prvního setkání.

Neotočil se, hned zase stoupal po schůdkách nahoru. Na mé přání jen něco netrpělivě zavrčel a rozkázal: „Zavři dole!“

Zkoušela jsem se zahřát pod vymrzlou peřinou. Zkroutila jsem se do klubka a snažila se usnout. Anežčina bledá tvář se v mých vzpomínkách mísila se sípavým dechem a vůní měsíčkové masti, do toho se mi před očima pořád objevoval Štefanův obličej, jeho strohý výraz, všechny náhlé proměny nálady, všechny proměny jeho pronikavých očí, které jako by měly moc zajmout moji duši nějakým neovladatelným kouzlem, kdyby jen na okamžik chtěly.

Přetáhla jsem si peřinu přes hlavu a poprvé od rozchodu s Lukášem jsem se přestala bránit drtivému tlaku někde kolem srdce. Nebudu se už ovládat, už nemám sílu.

Dlouho jsem vzlykala pod peřinou.

Až po delší době, když jsem už jen vyčerpaně zírala do studené tmy, jsem si uvědomila, že někdo už delší dobu chodí v krátkých intervalech nahoru a dolů po schodech. Vstupní dveře jsem sku-

tečně zavřela, takže to musel být Štefan. Snad každých pět minut šel dolů a vzápětí zase nahoru.

Ne, nepůjdu zjišťovat, co dělá. Ani se s ním zítra nerozloučím, nechci ho už vidět. Nemám sílu se teď s ním bavit. Bojím se ho, jeho přítomnost mi způsobuje něco, čemu nerozumím, čeho se hrozím.

20. února

Počasí bylo tak pochmurné, jak jen o pohřbu může být. Nad celou vesnicí ležela řídká šedivá mlha, vzduch byl sychravý a studený. Úzká pěšina k Anežčině verandě byla proházená a kolem ní se tyčily hromady sněhu. Když jsem s mámou a sestrou přijela, byla kuchyň už skoro plná lidí, které jsem nikdy předtím neviděla. Marie vítala hosty. Přátelsky se přivítala s mojí mámou a dokonce se usmála i na mě. Od Anežčiny smrti uplynulo pět dnů a máma už za tu dobu s Marií několikrát mluvila po telefonu.

Kuchyň se brzo přeplnila, přestože dovnitř šli jen nejbližší známí. Posedali si kolem odsunutého stolu a obsadili i židle přinesené z pokoje.

V obýváku uprostřed pokoje byla umístěná otevřená rakev. Kolem ní postával další hlouček lidí. Dívala jsem se na Anežčin obličej. Vpadlé oči měla zavřené, chorobný bezmocný výraz zmizel, prožité utrpení se odrazilo pouze v sotva znatelné bolestné vrásce kolem sevřených zmodralých rtů. Její mrtvé tělo bylo ozdobeno svazečky zimostrázu, sepnuté ztuhlé ruce jí někdo omotal růžencem. Na bílé podušce ležely dva obrázky s Pannou Marií.

Máma se nad ní sklonila a udělala jí na čele křížek. „Je tak podobná mamince,“ zašeptala mi dojatě.

Marie si ale po chvíli vzala moji matku stranou, něco jí tiše a znepokojeně řekla a vedla ji do prázdné ložnice. Snažila jsem se protlačit ke hřejícím kamnům v kuchyni. Bylo mi už jedno, co Marie mámě říká. Celou příhodu jsem jí vylíčila sama a ona slíbila, že to nějak urovná. Ze všech tří sester byla moje matka nejvíc podobná Anežce. Nikdy si nedělala s ničím starosti. Většinou problémů se jen smála. Dokonce i té historce s nožem. Sama začala uvažovat o tom, že Marie si možná chce knihovnu nechat pro sebe nebo se rozdělit s Irenou a obejít tak možný Nikolin nárok

na dědictví. Vysvětlila mi, že jestli Anežka skutečně nenapsala závěť, dědictví by se podle zákona mělo rozdělit mezi tři sestry – ji, Marii a Irenu.

Prosklenou tabulkou dveří jsem sledovala další zmrzlé hosty, jak přešlapují na dvorku a kolem silnice. Pak jsem si s nelibostí uvědomila, že stále čekám, až uvidím Štefana. Zakázala jsem si na něho myslet a hledala raději Nikolu, Irenu nebo pana Lorence. Nikdo z nich tady nebyl. Rychle se blížila desátá hodina, kdy měl pohřeb začínat.

Nikola se objevila až ve tři čtvrtě na deset. Svým příchodem nápadně porušila tichý klid čekajících hostů, protože od dřevěné branky směrem k domu skoro běžela. Tváře měla začervenalé mrazem a už zdálky jsem viděla, že má zarudlé oči. A jako jediná ze smutečnických hostů měla na sobě světle modrou bundu. Asi přijela ve spěchu a nestihla si pořídit nic černého na sebe.

Vešla rychle do domu, nikoho nepozdravila a očima hledala rakev. Nebrečela. Byla bledá a ve tváři měla nepřítomný bolestný výraz. Protáhla se nešetrně mezi postávajícími lidmi a přistoupila těsně k rakvi. Tam zůstala nehybně stát. Vypadala stejně, jak jsem si ji pamatovala. Vysoká dívka silnější postavy s hustými světle hnědými vlasy, spletenými do tlustého copu, který jí splýval přes polovinu zad.

Po chvíli se sklonila k Anežce, pohlédla ji po vlasech a políbila na čelo. Na čele jí udělala křížek, stejně jako moje máma. Stála jsem nedaleko dveří do pokoje a viděla jen její záda. Nikola se náhle napřímila a vyrazila hlasitější vzlyk. Odstoupila od rakve a rychle spěchala ven. Zmateně vrazila do několika lidí. Všichni, kdo byli v kuchyni, se po ní překvapeně ohlédli. Na chvíli celá místnost ztichla, lidé si vyměnili rozpačité pohledy.

A tichý hovor začal znovu ševelit.

Nikola ale nevyšla ven z domu. Snad šla nahoru do patra, pomyslela jsem si, protože na schodech zazněly spěšné kroky. Jenže se nevzdalovaly, ale přibližovaly. Vzápětí vešla do kuchyně Irena. Tak hlasitě za sebou zabouchla dveře, že se na ni všichni hosté neklidně podívali. Dlouho jsem ji neviděla. Byla štíhlá, ale na rozdíl od křehké Marie a blahobytné postavy mojí matky měla postavu jakoby šlachovitou, pevnou, skoro až mužnou. Kolem úst se jí rýsovaly napjaté vrásky a její vždycky přitažlivý, ale strohý obličej tak působil ještě tvrdším dojmem než obvykle. Na hlavě

měla posazenou elegantní čepici, zpod které se bujně draly černé kudrnaté vlasy. Kdybych si ty své nechala růst, vypadala bych jako ona. Nikdy jsem nechápala, jak mohou být tři sestry tak rozdílné. Kromě těch kudrnatých vlasů jako by neměly vůbec nic společného.

Irena rázně nahlédla do pokoje, přejela tvrdýma modrýma očima všechny hosty v kuchyni a zamířila do ložnice. Tam našla Marii s mojí matkou. Znepokojeně jsem poslouchala, že se z ložnice ozývá hlasitý rozrušený hovor. Lidé, kteří stáli blíž dveřím, se tím směrem začali znepokojeně otáčet. Slyšela jsem hluboký autoritativní hlas své matky. Něco důrazně vysvětlovala a nakonec rozkazovala. Po pár minutách vyšla s úplně klidným výrazem ve tváři. Nenápadně mi pokynula, ať jdu za ní ven. „Na dveřích knihovny je závora,“ řekla mi o samotě.

„Co?“ nechápala jsem.

„Někdo tam dal závora a Marie ani Irena to nebyly. Aspoň to obě tvrdí,“ usmála se potutelně matka.

„A kdo ji tam dal?“

„To můžeš zjistit. Řekla jsem jim, že je jen dobře, když je na dveřích závora. A že ty tady zůstaneš a pohlídáš, aby tam ta závora zůstala, ať už je za ní cokoli. Že budeme pěkně všichni čekat, až celá pozůstalost projde soudním řízením, tak jak to má podle zákona být.“

„Mami!“ podívala jsem se na ni ohromeně.

V důstojném průvodu přicházel farář s ministranty. Dva muži z pohřební služby přistoupili k rakvi, aby zatloukli víko. Nikola se vrátila těsně předtím, znovu se vedrala k rakvi, znovu Anežku políbila na čelo, pohladila ji po vlasech a potom odstoupila stranou. Vpíjela oči do zatloukajících se hřebíků a po bledé zmučené tváři jí mlčky stékaly dva proudy slz. Nevzlykala, stála nehybně a ztuhle. Odvrátila jsem tvář, abych se také nerozbrečela. Nikolín zoufalý odevzdaný výraz křičel jako nemá obžaloba, kterou nikdo nechce slyšet. Několik lidí ji znepokojeně nebo soucitně sledovalo, ale nikdo k ní nepřistoupil. Moje matka si jí všimla, až když už odnášeli rakev. Zachytila bez zábran Nikolu ve dveřích, objala ji svojí silnou měkkou paží, přitiskla si její hlavu na rameno a něco jí konejšivě šeptala. S obdivem jsem matku sledovala. Chtěla jsem to vidět celé až do konce, ale proud lidí mě neúprosně tlačil ven.

Nepočtený kostelní sbor začal na dvorku zpívat zmrzlými hlasy žalm. S překvapením jsem si všimla, že Nikola stojí mezi nimi. Došlo mi, že je vlastně členkou sboru, ale vůbec jsem nepočítala s tím, že by byla ve svém stavu schopná zpívat při obřadu s ostatními. Dvě ženy, které stejně jako ostatní držely v rukou tenké papírky s textem, zpívaly a přitom brečely. Sbor, kterému zemřela varhanice a sbormistrová, říkala jsem si. Nikola už měla oči suché. Nepotřebovala se dívat do papírů, znala žalm nazpaměť. S pohledem upřeným do dálky nad hlavy lidí zpívala jasným čistým hlasem. Její pevný hlas celému sboru vládl.

Průvod bez kapely pomalu scházel z kopce. Zpěváci vpředu s přestávkami zpívali sloky dvojhlasého žalmu. Cesta přes vesnici trvala dlouho. Dostali jsme se až na dolní frekventovanější silnici a potom pomalu přišli ke kostelu. Občas jsem se ohlédla na dlouhou šňuru průvodu. Už jsem si přestala nalhávat, že tam hledám někoho jiného než Štefana. Neviděla jsem ho.

Ke konci mše zněl z kůru žalm *Hospodin je můj pastýř* ve Dvořákově úpravě, zpívaný jasným mladým ženským hlasem s náznakem sytých kovových tónů. Hlas čistý a ostře chladivý jako pramen horské vody, napadlo mě, když jsem strnule poslouchala, úplně zajatá jeho podmanivou naléhající silou a drásavou, ale neokázalou touhou. Až když hlas ke konci zakolísal, když ta žena zpívala „nebudu se báti zlého“, poznala jsem, že násilně přemáhá pláč. A uvědomila jsem si, že ten hlas znám. Nevěřicně jsem se ohlédla na kůr. Byla to Nikola. Stála ve své tenké modré bundě vysoko nad prostorem kostela u kraje chórového zábradlí. A hned, už zase jistým, skoro až zaklínajícím hlasem vykřikla zpěvem k Bohu: „Neboť ty se mnou jsi!“ Mrazení mi projelo od hlavy až k nohám. A Nikola, už plně se ovládající, dodala v uklidňujícím závěrečném tichém verši, hlasem smířeným a prosyceným konejšivou něhou: „A prut tvůj, a hůl tvá, toť mne potěšuje.“ Varhany, které ji doprovázely, připojily několik posledních bublajících tónů. Nastalo hluboké ticho.

Vyšli jsme na hřbitov za kostelem. Když jsme přecházeli křížovatkou, auta zastavovala a čekala, až dlouhý průvod přejde. Za doprovodu žalmu jsme vcházeli otevřenou kovanou branou. Když průvod zahýbal, uviděla jsem v uličce vedoucí od kostela na silnici Štefana. Měl zvláštní hrdé držení těla, které se spojovalo s jakousi nezúčastněností, nedbalým odstupem od situace. Stál na

rohu posledního domu uličky, a když ho průvod minul, pomalu vyšel několik metrů za poslední řadou.

Rozhlížela jsem se neklidně po ponurém hřbitově a snažila se z hlavy zahnat znepokojivé myšlenky. Hroby byly potažené nevhledným hrubým sněhem. Sychravý vzduch obaloval pomníky. Za kamennou zdí hřbitova se táhla stejně ponurá ulice. Všechno bylo zašedlé, vesnice měla nevrlý, zablácený vzhled. Nad střechami domů stála matná kouřová clona, kouř z komínů klesal k zemi.

Nikola teď stála naproti mně, na druhé straně otevřeného hrobu. Opustila sbor a připojila se k nejbližším pozůstalým. Její strnulý bledý obličej neprojevoval žádné pocity. Irena stála vedle ní se staženým zachmuřeným výrazem. Štefan zůstal stát těsně u brány a opřený o kamennou zeď sledoval dav lidí, který zaplnil cestičky kolem hrobů. Černá kapuce na hlavě halila jeho tvář do neproniknutelných stínů.

Pohřeb končil. Lidé se tlačili kolem nás, potřásali všem třem sestrám rukou a vyjadřovali upřímnou soustrast. Jenom málo z nich přišlo také k Nikole. Neznali ji, nevěděli, že u Anežky bydlela. Vymanila jsem se z hloučku kolem hrobu a stoupla si stranou. U hrobu se tísnil dav lidí, nabírali hlínu a házeli ji lopatkou dolů. Spršky hlíny a květiny v celofánových obalech dopadaly hluše na rakev.

Ze skupiny lidí se vynořila Irena a odcházela. Automaticky ji následoval vysoký šedovlasý muž v upjatém černém kabátě na silnější atletické postavě. Zaujal mě už při obřadu. Ačkoli mu mohlo být něco málo přes padesát, měl úplně stříbrné vlasy, husté a pečlivě upravené. Ve vyhublé, ostře řezané tváři mu seděl úplně netečný výraz. Stál tam jako kamenná socha a v bledých očích měl tak vzdálený, nepřítomný výraz, jako by si snad ani neuvědomoval, kde je. Za celou tu dobu s nikým nepromluvil. Až teď jsem si uvědomila, že v průvodu i po dobu smutečního obřadu byl Ireně stále po boku.

„Tamhle je,“ zaslechla jsem Irenin rozkazovací hlas. Patřil tomu muži za ní. Rychle vykročila. „Tak pojď, ať zase nezmizí!“ nakázala vztekle a mně bylo jasné, že jdou za Štefanem k bráně. Ten šedovlasý muž musel být Štefanův otec. Nikdy jsem ho neviděla. Na Mariiny rodinné oslavy, co jsem si pamatovala, nejezdil. Ohlédla jsem se po matce a sestře, ale ty byly zaměstnány hovorem s příbuznými u hrobu. Využila jsem toho, vmísila se mezi

hlouček lidí odcházejících ze hřbitova a šla rychle, ale nenápadně za Lorencovými.

Štefan si jich všiml, otočil se a lhostejně odcházel, jako by mu bylo jedno, jestli se s nimi setká. Irena přidala do kroku a dostihla ho až za branou hřbitova. Stoupla jsem si na druhou stranu ke zdi, tvářila se, jako že na někoho čekám, a doufala, že přes zeď uslyším, o čem mluví.

„Kdes byl celou dobu?“ začala Irena prudce.

„Na světě, bohužel,“ uslyšela jsem Štefanův cynický hlubší hlas a musela se potěšeně usmát.

„Na knihovně je závora, co to má znamenat?“ zvýšila Irena rozčileně hlas, ale nemohla se odvážit mluvit hlasitěji. Blízko stáli lidé.

„Že by zábrana proti zlodějům?“ zeptal se nevinně.

„Cože!“ vykřikla už Irena.

„Prosím tě,“ promluvil vzápětí unaveně a vyprahle mužský hlas. Musel to být Štefanův otec. Z jeho hlasu nebyla znát vůbec žádná energie, jen tak mrtvě zašustil. Chtěl asi Irenu trochu usměrnit, ale ta ho vůbec nevnímala.

„Tys zavřel knihovnu? Co si to dovoluješ? Kdo ti dal na tohle právo? Co si myslíš, že tam budeš dělat? Tohle je už překročení všech mezí!“ pokračovala Irena už přemáhaně tlumeným hlasem.

„Tohle je na soud! A Marie má pravdu, že chtěla zavolat policii. Ale já si to nemůžu dovolit, já nehodlám po vesnici vysvětlovat, že někdo z mé rodiny je zločinec!“

„Marie to zavřela. Chce knihovnu pro sebe,“ řekl Štefan.

„Co to mluvíš?“ vykřikla Irena nevěřičně. „Marie vůbec nebyla v domě!“

„To ti řekla?“ ozval se pobaveně.

„Přestaň s tím, a to hned! Mně je jasný, žes tam tu závoru dal ty! Okamžitě to otevřeš, nebo to nechám úředně...“

Štefan ji neúprosně přerušil: „Volal jsem svému známému z Prahy, je to právník. Za pár dnů přijede a bude zastupovat Nikolu.“

„Co sem pleteš Nikolu a právníky?! Na to se podívá notář, Štefane!“

„Přesně to si přeju i já,“ řekl neúprosně. „Knihovna zůstane do té doby zamčená. Až najdeme Anežčinu závěť, pak bude všechno jasné.“

„Anežka žádnou závěť nenapsala!“ vykřikla Irena.

„A jak to víš?“ řekl posměšně. „Jedině tak, že Marie tu závěť vzala a společně jste ji zničily. Právě proto přijede za pár dnů můj právník.“

„A odkdy ty si můžeš dovolit právníka, co?“ zasmála se Irena umořeně. Jejich hlasy se náhle vzdalovaly. Vykoukla jsem z brány a viděla, že Irena strká Štefana ještě dál od brány. Ještě jsem stačila zahlédnout, že Štefan ji hrubě odstrčil, jako by se ho dotklo něco nesnesitelného. A jeho otec jen bezradně rozhodil ruce a trpně vyšel za nimi. Rozhlédla jsem se a rychle přešla na druhou stranu brány. Stoupla jsem si k jednomu ze hrobů a předstírala, že chci vyměnit kalíšky. Ani jsem si nevšimla jména na náhrobku.

„Podívej se na sebe, jak vypadáš!“ vyčítala zrovna Irena. „Co to máš na hlavě? A to si nemůžeš ten kabát aspoň upravit? Podívej se na ty kalhoty, vypadáš jak šupák. Jak nějaký anarchista, nebo co.“

„Já jsem anarchista,“ řekl temně.

Na chvíli zmlkli.

„Štefane...“ ozval se bezmocný tichý hlas jeho otce.

„Já se s tebou hádat nebudu,“ řekla příkře Irena. „Ale pamatuj si, že jak se dozvím, že někde kradeš, udám tě na policii a nepomůže ti už nic. Ty se potřebuješ pořádně vzpamatovat! Já za tebe odpovídám a nenechám tě takhle žít!“

Čekala jsem na Štefanovu odpověď, ale nic se neozvalo. Neodvážila jsem se podívat přes zeď.

„A Nikola musí jet domů. A to hned! Vráti se teď hned do Anglie a potom už zůstane doma!“

„Proč?“ promluvil Štefan suchým studeným hlasem.

„Dovolila jsem jí, aby se starala o Anežku, ale teď by měla bejt doma. Co tady bude dělat? Potřebuje se učit a tady by se jen flákala.“

„Učit se může u Anežky.“

„Myslíš? Aby si z tebe mohla vzít příklad, ne? Podívej se na sebe. Co děláš? Kdoví z čeho žiješ! Já z toho mám úplnou hrůzu, kde bereš pořád peníze? Kradeš, nebo co? Co z tebe je? Zahodils všechny šance a teď budeš tady nebo někde v Praze v pajzlech! Co to je za život? S nějakýma feťákama se schováváš ve smradlavém doupěti a chodíš po hospodách a kdoví kde ještě!“ rozkřičela se. „Já nedovolím, aby Nikola takhle dopadla!“

„Nikola se rozhodne sama, je dospělá,“ řekl Štefan bezbarvě.

„Já nad ní mám pořád dohled!“

„Nemáš,“ přerušil ji. „Nemáš nad ní žádný dohled, jediné takovej, že jí ničíš všechno, co chce dělat. Ty máš nad ní takovej dohled, že by ji to už dávno zabilo, kdyby tě pořád poslouchala!“ vykřikl divoce.

„Tak dost! Jsem její matka, ať si myslíš, co chceš. Vychovala jsem ji a záleží mi na tom, co s ní bude! Nenechám ji tady s tebou!“

„Ty nejseš její matka!“ vydral ze sebe Štefan.

„Ale záleží mi na ní! A záleží mi i na tobě,“ křičela Irena a v jejím hlase se objevil nový naléhavý tón. „Marie si myslí, žeš v knihovně něco ukradl a zamkl ji proto, aby se to nikdo nedozvěděl! Štefane, prosím tě, vzpamatuj se už! Co mám ještě udělat, aby ses začal chovat rozumně?!“

„Co mám dělat já, abyste vrátili Nikole, co jí patří? Vy dvě dobře víte, co jste udělaly, a já jsem s váma skončil! Vypadněte všichni z mého života! Nikdy vás už nechci vidět, jděte všichni do prdele! A nikdo už nikdy nebude soudit můj život! Nikdo!“

Až teď jsem se odvážila trochu vysunout hlavu nad zeď. Štefan prudce odcházel. Ale ne od hřbitova. Naopak, vracel se. Ve tváři mu seděl tvrdý ledový výraz, koutky úst měl nenávistně a zároveň posměšně stažené a v očích mrazivý lesk.

Strnule jsem sledovala, jak chvátá hřbitovem k Anežčinu hrobu. Uprostřed cesty se setkal s Nikolou, která podobným neúprosným krokem směřovala k bráně. Zastavili se naproti sobě, a aniž by si cokoli řekli, Štefan se ihned otočil a vydali se spolu zase ven, jako by byli spojeni jednou vůlí. Schovala jsem se za náhrobek a sledovala je.

Za branou stál už jen jejich otec. Irena někam zmizela.

Nikola se zastavila, aby s ním promluvila, Štefan ho minul bez povšimnutí. Nikola něco tiše prohodila, potom se rozběhla za Štefanem.

Přes hřbitovní zeď jsem se za nimi dívala. Tvořili zvláštní dvojici. Nikola byla jen o kousek menší, ale její silnější postava působila proti Štefanovu vyhublému vzhledu skoro protikladným dojmem. Vycházela z ní jakási klidná a nezdolná zemitá energie. I svou rozvážnou chůzí působila jako opak Štefanových nervních pohybů a jeho rázného rychlého kroku.

Věděla jsem, že aspoň tento den se ještě musím účastnit jejich života. Že kdybych aspoň ještě jednou nemohla Štefana vidět a zapojit se do jeho a Nikolina sporu, nesnesla bych to.

Stoupala jsem pomalu do kopce. Co chvíli jsem se zastavovala a toužila vrátit se na pohřební pohoštění k Marii. A hned jsem zase odhodlaně sevřela ve zmrzlých rukách krabici s pár chlebíčky a zákusky a vykročila.

Zafukala jsem hlasitě na venkovní dveře a vešla do malé před-síně.

Štefan prudce zvedl hlavu a zpod černého, náhle staženého obočí, mě probodl tvrdým nepřátelským pohledem.

Když mě poznal, napětí v jeho těle hned povolilo. „Ech, Pavla Tomešová. No fajn, co nám neseš?“ řekl docela vesele v narážce na objemnou krabici, kterou jsem v rukou svírala jako štít.

„Zákusky nesu,“ vydala jsem ze sebe a zrudla. Chtěla jsem se okamžitě propadnout. Proč to musím takhle zkazit? Copak jsem se nepřipravovala celou cestu, jak důrazně oznámím, že tady musím zůstat a hlídat knihovnu?

„Výborně, milosrdní křesťané utrousili pár drobků pro zavržené? Tak sem s tím a víš co...“ usmál se a naznačil hlavou směr ke dveřím. „Teda,“ zarazil se, „je to z pohřebního hodu?“ podíval se na krabici.

„Je... Marie se divila, že tam nejste, a dala mi něco...“

„Ech, k ďáblu, neunavuj mě s tím! Proč to říkáš?“ řekl znechuceně. „To už lepší než říkat vůbec nic.“

„Jo, to je pravda,“ pochopila jsem ho. Nemá cenu se zmiňovat o Mariině předstíraném zájmu o ty dva. I já jsem viděla, jak je ve skutečnosti ráda, že nepřišli. Přešla jsem odhodlaně ke stolu a postavila krabici před jeho knihu. Všimla jsem si, že tam leží také velký německo-český slovník.

„Matka mi nařídila, abych tady pár dnů pohlídala knihovnu,“ pronesla jsem, jak nejpevněji jsem uměla. „Řekla mi, že je zavřená a že tady mám zůstat do doby, než přijede notář.“

„Tvoje matka je zavřená?“ zacukaly mu koutky úst.

Proti své vůli jsem se zmoženě usmála. „Máma chce, abych knihovnu pohlídala. Aby sem nikdo cizí nechodil, než přijde notář!“

„No, tak to bude dost problém,“ zachmuřil se. „Já v pokoji před knihovnou spím.“

Zase jsem rudla. A Štefan mě nepokrytě sledoval. „Nemyslím, že bych měla bejt přímo u knihovny,“ řekla jsem tvrdě a už mi bylo jedno, že mi hoří tváře. „Ale máma si myslí, že Marie chce

něco s knihovnou udělat. A že ji zavřela. Ty sis toho snad nevšiml, že je knihovna zavřená?“ popíchla jsem ho. Posadila jsem se ke stolu a snažila se vypadat sebejistě.

„A to zase jo,“ pokýval hlavou a z jeho tváře nebylo možné vyčíst ani náznak nějakého pocitu. Otevřel krabici se zákusky a zkoumal její obsah. Vytáhl jeden obložený chlebíček. „Tvoje matka si myslí, že Marie chce knihovnu?“ obrátil se na mě už se zájmem, když si ukousl z chlebíčku asi centimetr. Hned ho odložil.

„Napadlo ji to,“ připustila jsem.

„To je dobře.“

„Je,“ usmála jsem se a čekala, že konečně prolomíme tu divnou hru.

Rozhodil ruce. „No tak. Co víc? Nic. Tak se tady nějak zaříd a je to.“ Přitáhl si knihu a vrátil se ke čtení.

Cítila jsem se vyprahlá jak po procházce na poušti. Nebudu se ho radši vůbec na nic ptát. Také jsem si vzala chlebíček, i když jsem jich předtím měla už několik. Štefan si mě už nevšiml, četl.

To je všechno? Tímhle jsme skončili všechny řeči? podivila jsem se. Nakonec proč ne. Mně také vždycky spíše vyhovovalo, když se nemuselo zbytečně mluvit. Jen jsem nikdy nepotkala člověka, který toho byl schopen.

Všimla jsem si, že Štefan je pečlivě oholený a snad se dokonce pokoušel upravit si nějak svátečně vlasy. Měl je umyté a lesklé, a přestože byly husté a silné, držely mu sčesané dozadu. Jen na sobě měl pořád to samé. Děravý černohnědý svetr, rozdrbané džíny a staré rozpraskané boty.

„Kde je Nikola?“ zeptala jsem se, když jsem se podívala na zavřené dveře obýváku a ticho mi přese všechno připadalo nesnesitelné.

„Doma.“

„Kde doma?“ nechápala jsem.

„Irena ji odvezla,“ řekl monotónně a stále četl.

„Jak to?“ vykřikla jsem rozhořčeně. Vždyť Irena ani nebyla na pohoštění, došlo mi. Musela jet hned sem pro Nikolu.

Nechápavě se na mě podíval. V jeho tváři se objevilo štítlivé cuknutí, jako by se před ním objevil nějaký obtížný hmyz. „Můžeš mi vyložit, co je ti vůbec do toho?“

Zaskočil mě. On přece ví, co je mi do toho, přece si pamatuje

na tu dramatickou noc. Byla to nejdobrodružnější noc v mém životě. „Pořád si myslím, že Nikola má na tenhle dům nárok.“

„Nárok nenárok, dejte mi všichni konečně pokoj! Tyhle babský kecy! Kdyby se ze slov dalo stavět, kolem vás by už byly hrady.“

„Co tím myslíš?“ zeptala jsem se chladně.

Umořeně se na mě podíval. „Že keců můžeš kolem toho natripsit kýbl. Někdo žvaní a někdo jedná. Já jsem ten druhý typ, jasný?“ Zapřel si hlavu do dlaní, dlouhé bledé prsty zaryl do vlasů, jako by se dlaněmi měl chránit před mou přítomností, a soustředěně zíral do knihy.

„Jestli tady nemám zůstat, tak já klidně pojedu. Nebudu tady na obtíž!“

„Bože!“ zaúpěl, zvrátil hlavu ke stropu a podíval se na mě. A v jeho očích už našťestí zahrály veselé plamínky. „Pavlo, já tady mám práci! Mě tyhle řeči přivádějí k šílenství! Všechno už je vyřešený. Je – to – hotový,“ pronesl důrazně slovo za slovem a snažil se mi to vrýt pohledem do paměti. Teď mě konečně vnímal.

Měl zelené oči. Prudké denní světlo mi konečně odhalilo jejich barvu. Byly hluboké, jiskřivé a skutečně tmavě zelené, s temným šedivým nádechem. Kývla jsem, odvrátila rychle hlavu a usmála se.

„Je to hotový...“ opakovala jsem pomalu.

Jak střídá vzývání Boha a ďábla, uvědomila jsem si potom pobaveně. „Tak já ale aspoň něco uvařím!“ vzchopila jsem se náhle. Jak jsem si všimla, chlebičky mu moc nechutnaly. Copak vůbec nic nejí? Neviděla jsem na kamnech ani jeden hrnec.

„Staniž se,“ řekl odevzdaně a zase se pokoušel číst.

Bylo mi jasné, že ho nesmím rušit. Našla jsem jedny špagety, mouku, cukr a zavařené okurky. Víc nic.

Dala jsem vařit vodu. V kamnech praskal oheň a vedle v koši bylo nachystané našťipané dřevo. Štefan tady asi celou dobu od Anežčiny smrti bydlel.

„Tam už není nic k jídlu, jen špagety,“ nadhodila jsem nejistě. Neodpověděl. Rozpačitě jsem pocházela po kuchyni a přemýšlela, kam se vrátit. Dveře do pokoje byly zavřené, určitě se tam už netopilo. Kdyby tady aspoň byla nějaká hudba. „Není tady třeba rádio?“ ozvala jsem se.

„Co?“ řekl mdle.

„Rádio, jestli tady není. Musím u vaření něco poslouchat.“

„U mě.“

„Kde to je?“

„Před knihovnou!“ ucedil popuzeně.

Potichu jsem se zasmála a vyrazila nahoru.

Zaprášená místnost se skoro nezměnila. Jen bylo vidět, že v ní někdo skutečně přespává.

Obešla mě hrůza. Úplně jsem se otrásla odporem, když jsem si představila, že bych v takovém pokoji měla strávit třeba jen hodinu. Hrozná zima, úplně sychravý vzduch. Jen tři kusy bezvýznamného nábytku včetně postele. Kolem kamen se válely kusy uhlí, popel byl rozsypaný po prknech a roznesený po celé podlaze. Uhlák úplně narvaný popelem trčel z kamen. Haldy starých novin spadly z otevřené skříňky na podlahu a pokryly celý kout místnosti. Stůl byl zavalený oblečením, knihami, hrnkem se zplesnivělým čajem a dvěma špinavými talíři. Štefanova postel byla rozházená. Peřina visela přes pelest, prostěradlo bylo shrnuté ve žvanci na straně a tím se obnažily snad stoleté matrace plné prachu a špíny.

Na zemi kolem postele byly poházené nedopalky cigaret. Bylo jich snad dvacet. A kolem nich popel jen tak na prkenné podlaze.

Ale mě zajímalo ještě něco jiného. Rychle jsem přiskočila k závěsu u knihovny a odhrnula ho. Matka měla pravdu. Knihovna byla zavřená. Masivní závora byla silnými hřeby přitlučená zčásti na futrech, zčásti na dveřích a zamčená na visací zámek. Usmála jsem se. Jestli to udělal skutečně Štefan, je to možná geniální tah.

U postele na židli stál velký kazeták. Jiný přístroj v pokoji nebyl. Tím rádiem musel Štefan myslet tohle. Vypojila jsem přístroj ze zásuvky a podívala se na tlačítka. Posouvací lišta byla přeprnutá na „tape“, takže si musel pouštět nějakou kazetu. Zvědavě jsem ji vyndala a podívala se na štítek. Bylo na něm propiskou sotva čitelně načárané Wagner. Věděla jsem, že nějaký Wagner existoval, ale nic víc. Nějaká klasická hudba. Nebyla to snad ta kazeta, kterou si pouštěl, když Anežka umírala? Jiné kazety jsem kolem neviděla. Rozhlížela jsem se ještě, jestli neuvidím Štefanovu cestovní tašku, ale musel ji někam schovat.

Dala jsem raději kazetu zpátky. Stále jsem se musela ohlížet ke dveřím. Jak je možné, že mi dal takhle bezelstně nahlédnout do svého soukromí?

Rychle a nervózně jsem začala probírat jeho věci. Na Štefanově polštáři a u postele bylo několik knih a sešitů. Podívala jsem

se na název nejtlustší z knih, která ležela na polštáři. Nietzsche: *Tak pravil Zarathustra*. U toho byl otevřený nějaký sešit v zohýbaných deskách, hustě popsaný chaotickými zápisky. S neustálým napětím, jestli nezaslechnu kroky na schodech, jsem jím začala listovat. Byl plný zápisků rychle načrtnutých modrou nebo černou propiskou. Nejdřív mě zaujalo Štefanovo písmo. Nebylo jednotné, měnil se jeho sklon i preciznost. Některé zápisy vypadaly úplně roztekle a byly nečitelné. Dolní obloučky písmen zasahovaly většinou hloub pod řádek, některé z horních obloučků zase trčely výrazně nahoru pouze v podobě ostrých čar. A háčky a čárky psal tak zvláště, že se mu v tenkých jakoby odhmotněných čarách spojovaly s ostatními písmeny. Ale rozhodujícím dojmem, i přes zjevnou nedbalost a občasnou nečitelnost, byla ostrost a neúprosná energičnost jeho rukopisu.

V každém nápisu bylo jméno nějakého filosofa, často název knihy, kterou od něj asi Štefan četl, a potom heslovité poznámky. Občas i nějaké delší pojednání. Hlavně všude Nietzsche.

Nietzsche – morálka, k tomu po straně listu nadšené poznámky s vykřičníky, Nietzsche – argumenty, ateismus, u toho přes celou stránku načáráno: Jaks mohl žít? Schopenhauer – umění, Šestov – Apoteóza vykořeněnosti. Pár výkřiků propiskou vyrytých do stránek. Naštvané komentáře k nějakému chudákovi, kterého Štefan zatratil hrozně sprostými slovy a označením „Veš filosofie“. Zapátrala jsem ve změti zápisků a zjistila, že to byl jakýsi Hegel. A potom nápis u Nietzscheho psaný velkým písmem a třikrát důrazně podtržený. Stálo tam: Miluju tě!!!

Rozpačitě jsem se zašklebila. Raději nad tím nebudu hloubat. Štefan má úplně jiný typ myšlení, které nemůžu a asi ani nechci pochopit.

Ne, světu toho, koho takhle bere filosofie, opravdu nerozumím, pomyslela jsem si, ale ze stránek jsem cítila, jak tím Štefan žije. Ty vyryté nápisy řvaly z papíru. Někde byl dokonce papír důrazně nebo vztekle prorytý přes několik listů a zápisky ty rýhy na dalších stránkách obratně obtékaly.

A už vůbec jsem nechápala, jak se to všechno, co tady vidím, má s Ireninými výčitkami o Štefanově nevzdělanosti. Já jsem před rokem vystudovala gymnázium, ale podle všeho je Štefan mnohem vzdělanější než já. Už podle jeho zvláštního způsobu řeči.

Vrátila jsem se do kuchyně. Štefan tam seděl v úplně stejné poloze, jako když jsem odcházela. Pustila jsem rádio a ladila stanici, kde hráli moderní písničky.

Sedla jsem si ke kamnům a netrpělivě čekala, až voda na špagety začne vřít. Zapálila jsem si cigaretu a přesunula svoji židli blíž k oknu, abych mohla pozorovat zahradu. Vypadala jako velká zasněžená louka. Jak stoupala mírně do kopce, nedalo se vzadu skoro rozeznat, kde planina zahrady končí a kde začíná šedivá zatažená obloha nad obzorem.

Najednou jsem měla v těle úplný klid a pocit bezbřehé, radostné svobody. Jako bych konečně zpretrhala všechno nepříjemné, co mě spojovalo s minulostí. Ještě včera jsem cítila vzpomínky na Lukáše a tíhu svého života jako okovy, teď ty okovy vlály kolem mě jak lehké pentle. Způsobil to tenhle zvláštní dům.

A také Štefan, který sedí u stolu a vypadá, že je zvyklý žít mezi cizími lidmi, takže mu moje přítomnost vůbec nevadí, ani ji snad neregistruje. Možná nemá žádný svůj vlastní domov a jen tak se toulá mezi různými lidmi a za tu dobu si zvykl na jejich přítomnost. Nikdy jsem ještě neviděla nikoho, kdo by se dokázal tak soustředit na čtení, jako teď on. A nikdy se mi zatím nestalo, že bych mohla mlčky a bez nervozity sedět v místnosti s člověkem, kterého znám vlastně dva dny. Bylo to zvláštní, ale najednou mi připadalo, že se známe už spoustu let.

Měla jsem chuť tancovat nebo se ho ptát na věci, na které by určitě nechtěl odpovídat. Zaujala mě Irenina poznámka o „špinavém doupěti“ a feťácích. A také jsem nechápala, jak může mít tak bezstarostnou náladu poté, co Irena odvezla Nikolu nejspíš násilím a on má za sebou nepříjemnou hádku.

Jaké by bylo s ním tancovat, napadlo mě. Zadívala jsem se na něj a projelo mnou vzrušení. Má takové pevné hubené tělo. Je celý jak z kamene. Profil obličeje jako hrdá socha. Rovný ostrý nos, úzké bledé rty. Ty jeho úplně černé a neobyčejně husté vlasy, vpředu trochu kratší, nad čelem a po stranách sestříhané, vzadu dlouhé kousek pod ramena. Dokonce se mu trochu vlní. Teď, když pomalu obrací list v knize, lehce ho přidržuje třemi prsty, dlouhý ukazováček má elegantně natažený, přivřenýma očima propaluje dolní řádky stránky, ale na ostře vykrojených tenkých rtech se mu mimovolně odráží zvláštní, nepochopitelný, až smyslný úsměv. Čte něco, co ho v hloubi duše nesmírně těší.

Jak asi vypadá svlečeněj? Má bílý tělo bez chlupů, při sexu je vždycky dole, čte si u toho a hrozně přísně se tváří?

Bublal ve mně smích, ale ovládla jsem se.

Náhle zavřel knihu. „Tak co je s tím?“ podíval se na kamna.

„Už to vře,“ řekla jsem a vhodila tam špagety.

„Tak to zrekapitulujem. Dej mi cigáro,“ natáhl ruku.

„Ty nemáš svoje?“ popíchla jsem ho. Svoje cigarety má a jejich nedopalky hází po zemi.

Ušklíbl se. „Šetřím.“

Dala jsem mu cigaretu. „Co zrekapitulujeme?“

Pokrčil nohu na lavičce a pohodlně se zapřel do rohu. Soustředěně si zapálil a pomalu, požitkářsky vydechl kouř. Vzpomněla jsem si, jak tehdy v noci ani nemohl udržet cigaretu v ruce. Sledoval mě zpod obočí, věděla jsem, že si vzpomněl přesně na to samé. Ale bylo mu to viditelně lhostejné.

„Nějak si potřebuju ujasnit situaci. Ty tady zůstaneš kvůli tomu, abys pohlídala knihovnu?“

„Jo... Máma to tak chce,“ lhala jsem už po několikáté. Moje máma jen chce, abych si odpočinula od Lukáše, protože si všimla, že kdykoli mluvím o Štefanovi, jsem jako vyměněná, doplnila jsem si v duchu, co jsme já i matka dobře věděly, jen jsme to nepotřebovaly nahlas říkat.

„Myslí si, že Marie by přišla do domu a něco z knihovny vzala,“ konstatoval.

„Jo, tak asi.“

„Irenu nepodezřívá?“

„Možná taky trochu. A právě proto chce, abych tady byla jako zástupce třetí strany. Ono se to totiž rozdělí na třetiny, jestli se teda nenašla ta závěť... Máma a její sestry jsou totiž jediní příbuzní.“

„To je vcelku jasný.“ Opřel hlavu o stěnu a zavřel oči. Chvilí tak setrval. „Dobře, proč ne,“ kývl.

„Ty s tím souhlasíš?“ nechápala jsem. Počítala jsem s tím, že moje rozhodnutí narazí na tuhý odpor.

„Mně to přece nahrává. Když tady zůstaneš, nikdo proti mně nebude mít důkazy. Jen tady zůstaň co nejdýl a pak můžeš dosvědčit, že jsem se knihovny ani nedotkl,“ usmál se vyzývavě.

„A nedotkl ses jí?“

„Máš ji přece hlídat, tak začni,“ mrkl na mě a vstal od stolu. Odcházel ke dveřím.

„Já vím, žeš tam dal tu závěru ty,“ vyhrkla jsem. „Ale já jsem na vaší straně.“

Otočil se ode dveří, potáhl z cigarety. „Ne,“ zavrtěl hlavou pomalu, „já jsem tady za Nikolu. A ty bojuješ na svý vlastní frontě. – A žádná *moje* strana není.“ Vyšel ze dveří.

Co tím chtěl říct? Že bojuju na vlastní tajné frontě je sice pravda, ale on o tom nemá tušení. A o tom ostatním budu přemýšlet až pak. Ujistila jsem se, že vyšel až na verandu, a vrhla jsem se ke stolu. Ta jeho kniha tam ležela zavřená. Na obálce jsem přeslabikovala: Friedrich Nietzsche, *Also sprach Zarathustra*. Nevěřičně jsem ten svazek namátkou otevřela. Bylo to skutečně německy. A Štefan při čtení ani jednou nepoužil slovník, který měl připravený vedle. Čte Nietzscheho v češtině i v němčině. Proč se před Irenou nehájil? Nikola jezdí do Anglie učit se jazyk, on bez problémů čte německy, a nechá si vyčítat nevzdělanost!

Vracel se. Hodila jsem sebou na židli, obrátila se k hrnci a začala míchat vařící se špagety.

Slyšela jsem, že něco hledá v šupletí. Otočila jsem se a viděla, že si hodlá otevřít láhev červeného vína. Nějak moc pije, napadlo mě. Rychle vytrhl špunt a odhodil ho směrem ke mně na zem pod kamna. V kredenci vzal první skleničku a nalil si. Zhluboka se napil. Mně nenabídl. Ani ho to nenapadlo. Shrábl ze stolu tu německou knihu a obrátil se ke dveřím.

„Ty nebudeš jíst?“ Jeho náhlý úmysl odejít mě úplně vyvedl z míry.

„Možná. Nech mi kus na plotně.“

„Hele...“ začala jsem ještě. „Já asi nevím, kde mám spát. V pokoji se asi netopí a...“

„U Anežky,“ ukázal knihou na dveře Anežčina pokoje.

„Co?“ zasmála jsem se nevěřičně. „V její posteli? Vždyť tam umřela!“

„No,“ ušklíbl se nechápavě, „každej někde umře. A někdo ani ne v posteli.“

„Já přece nebudu spát v posteli po mrtvým člověku!“ zhrozila jsem se. „Je to jen pár dnů, co tam ležela!“

Pokrčil unaveně rameny. „Tak odjeď nebo si někde zatop.“ Vrazil si knihu pod paži, v jedné ruce držel láhev, ve druhé skleničku a otevíral si pracně dveře.

„Tobě by jako nevadilo spát v posteli, kde umřel člověk?“ vyje-la jsem na něj.

„Ne.“

„Tak si tam spi sám!“

„Už jsem tam spal,“ podíval se na mě s mírným úsměvem. „Ale teď potřebuju hlídat knihovnu, jako zástupce čtvrtý strany,“ zašklebil se. „Nějak si to zaříd, nejsem tvoje chůva, do prdele.“

„Tys tam spal?“ nevěřila jsem.

„Dej mi pokoj,“ řekl znechuceně a otevřel dveře.

21. února

Vyšla jsem před dům. Stmívalo se. Na západní straně plály nad obzorem poslední hnědozlaté červánky a celá vesnice se rychle potápěla do studeného šera. Z komínů lehce stoupal kouř. Obloha byla vyjasněná, mraky se zbavily chladné šedé barvy. Slunce po celý den hrálo o trochu víc než minulé dny. Sníh slehl pod jeho paprsky a snad někde ve skrytu začínal tát. Ve večerním vzduchu bylo náznakem cítit jaro. Vůně, která se objevuje neznámo odkud a je předzvěstí změny, něčeho skoro omamného, co přichází od zlatě planoucí průrvy nad západním obzorem, z ještě zmrzlé země, z tmavých kmenů stromů nebo z mraků o trochu víc plných vody.

Stála jsem v pantoflích u dveří. Anežčin dům byl jak odříznutý od světa, jak samota na kraji vesnice. Silná sněhová pokrývka ležela jako celistvá deka kolem domu. Jediné, co ji rušilo, byla řada stop vedoucích od domu k vrátkům. Byla jsem tady celý den sama. Štefan odešel. Možná odjel. Když jsem v osm hodin vstávala, byl už pryč. Kdyby odcházel až po osmé, musela bych ho slyšet. Jeho pokoj byl zamčený a jediný vzkaz, který mi nechal, jsem viděla v podobě stop před sebou. Vedly pryč z domu, ale už ne zpět.

Ještě jednou jsem zrakem propátrala houstnoucí šero na silnici a s povzdechem se vrátila do domu. V kuchyni dohořovalo v kamnech poslední poleno. Vešla jsem do pokoje a s potěšením přivítala oheň v krbu, který konečně začal stravovat dřevo a vysílal do vymrzlé místnosti vlny tepla. Po několika marných pokusech se mi konečně podařilo zatopit.

S úlevou jsem se zabořila do křesla. Jak v místnosti přibývalo teplo, měnila se i moje nervózní osamělá nálada. Snažila jsem se na nic nemyslet a uvolnit se, třeba pak přijdu na nějaký nápad,

co dělat, jestli zůstat nebo se vrátit domů. Proč bych tady vlastně nemohla zůstat sama? Sestra mi včera k večeru přivezla tašku se vším potřebným, mám tady i všechny knihy, které chci přečíst k přijímacím zkouškám.

Anežčin obývací působil útulným, uklidňujícím dojmem. Všechno bylo laděno do tmavších barev, zašlou hněd' oživovaly bílé závěsy s velkými modrými květy. Naproti dveřím, vpravo od okna v rohu, stál velký černý klavír zdobený dřevěnými řezbami. Svou mohutnou velikostí dominoval celé místnosti. Pod širokým trojdílným oknem vedoucím na verandu se rozkládala pohovka s modrošedým potahem. Hned za dveřmi byla schovaná kamna, ve kterých jsem nemohla zatopit, protože uhlí dnes ráno došlo. Po levé straně dveří byl krb a před ním dvě starodávná křesla. Za jedním z nich stála velká přenosná lampa se širokým stínítkem. Nechala jsem svítit jenom ji. Do pokoje se dál vešel už jen malý stolek a židle, skříňka v rohu u pohovky a jedna polička s pár knihami, soškami a obrázky svatých.

Na stěně viselo pár obrazů a velký černý kříž s Kristovým tělem. Místnost jemně voněla šalvějí, levandulí, mátou a jinými sušenými bylinami nastrkanými ve vázách na skříňce a visícími ze stropu nad oknem, po stěnách vedle okna a za klavírem. Sušené kytice byly už trochu zaprášené, trhala je asi ještě Anežka. Pamatovala jsem si, že z nich dělala léčivé čajové směsi, které rozdávala příbuzným. Tyhle už nestihla rozdělit do sáčků a kytic na stole, zůstaly zapomenuté viset na dlouhých provázcích ze stropu.

Uvařila jsem si čaj a pomalu ho upíjela. Nesnesu další osamělý večer. Všechno kolem mě drtí, dorážejí na mě myšlenky, které neumím odehnat. Už včera jsem zůstala sama po zbytek dne, když Štefan odešel nahoru a už se neukázal. Do kuchyně se vrátil jen jednou, a to tak rychle, že jsem s ním ani nestačila promluvit. Šel si pro kazeťák. A ještě během noci si musel dojít pro špagety, protože hrnec z kamen do rána zmizel. Pozdě v noci si potom nahoře pustil ty stejné dvě skladby, které poslouchal při Anežčině smrti. Wagnera. Pořád dokola, několikrát za sebou a tak hlasitě, že jsem je poznala i přes strop. Ještě teď jsem se zachvěla neznámou obavou, protože mrazivé tóny těch dvou skladeb jsem měla od Anežčiny smrti zaryté v paměti.

No co! Pomyslela jsem si. Já taky umím být sama. Vzala jsem do ruky jednu z dějepisných knih a začala číst.

Pozorně jsem se napřímila v křesle. Zvenku se ozval povědomý zvuk. Skutečně; bouchly dveře na verandě a vzápětí někdo rázně vešel. Vyskočila jsem z křesla a hned šla do kuchyně.

Štefan stál u stolu ve svém černém tříčtvrtečním kabátě, který mu přesně padl, jako by byl šitý na míru, a vyndával něco z cestovní tašky.

„Kdes byl?“ vyhrkla jsem naštvaně.

„V Praze,“ řekl, jako by oznamoval, že byl na procházce.

„Co?“ nechápala jsem. „Jak to? Vždyť je neděle, nic nejezdí!“ Vtom jsem si všimla věcí, které vyndával z tašky. Několik láhví vína a nějaké balíčky. Bylo to samé jídlo. Salám, nějaké sýry, rýže, chleba, konzervy...

„Kdes to vzal?“

Sedl si ztěžka za stůl a opřel se unaveně rukama o desku. Netečně mě pozoroval. V očích měl zvláštní roztržitý lesk.

Vyjeveně jsem přebírala zásoby jídla a drahého vína na stole. Koupil dokonce nějaké kazety, které také rozhodil po stole. „Já jsem myslela, že nemáš žádný peníze!“

„Už mám.“

„Tys prodal...!“ zarazila jsem se.

„Co?“ vydechl rozmrzele.

„Knihy z knihovny.“

„Ale hovno, jel jsem pro vejplatu. Hele, naber si, co chceš a zbytek uklid. Vem si víno.“ Vstal od stolu a sáhl po jedné láhvi s vínem. Zase se chystal odejít. Všechno se ve mně vzbouřilo nevolí. „Došlo uhlí, naprosto všechno,“ vmetla jsem mu do tváře.

„A? Co já s tím?“

„Nebudeš si moct nahoře zatopit.“

Zarazil se. „Tys vypatlala všechno uhlí, do hajzlu?!“

„Já jsem si musela včera zatopit v pokoji, nebudu spát v posteli po Anežce, víš?“ oplatila jsem mu křik. „Já nejsem jak někdo! Prostě v posteli po mrtvém člověku spát nebudu!“

Kolem úst mu cukl nenávistný úsměšek. „Idioti,“ zašeptal.

„Jo? Já jsem idiot? A co seš ty, když se válíš v posteli, kde někdo umřel?“

Překvapeně se na mě podíval a pobaveně se zasmál, jako by moji řeč ocenil. Rozhodil ruce. „No fajn! Vždyť jo. Ach jo! Do prdele zasraný!“ vyrazil ke dveřím a šel nahoru.

Potutelně jsem se za ním dívala. Svě víno nechal na stole. Určitě se vrátí, protože je vymrzlý z té své Prahy.

Měla jsem pravdu. Za nějakou chvíli, když už jsem zase seděla v křesle, scházel dolů.

„Aspoň že topíš,“ ucedil, když vešel do pokoje se svými věcmi. Donesl si několik knih a otevřenou láhev. Nevraživě se podíval na moje křeslo a usadil se do druhého. Bylo mi jasné, že je mu představa večera stráveného v mé přítomnosti odporná, a to mě bavilo. Stále si nesundal kabát. Natáhl ruce a nahříval si je u plamenů.

„Tys byl fakt v Praze?“

„Ne, na Marsu, tam já rád lítám.“

Rozesmála jsem se. „Já jen nechápu, číms tam jel, když nejezdí autobusy.“

„Tryskáčem,“ šeptl vztekle.

Všiml si, že se na něho pobaveně usmívám.

„Já potřebuju pracovat, tak drž hubu!“

„No jistě. A za to ti dávají tu vejplatu?“ smála jsem se a ukázala na jeho filosofické knihy.

„Jednou budou.“

„No určitě, mistře,“ předstírala jsem vážný tón. Měla jsem radost, že ho můžu popichovat za to, co mi udělal. Kdyby mi aspoň nechal na stole vzkaz, kam jede!

„Nemáš hlad?“

Už ani neodpověděl. Napil se zhluboka vína a blaženě vydechl. Podíval se na etiketu a spokojeně mlaskl. Otevřel knihu a začal číst. Seděl těsně pod lampou, takže na čtení viděl, jinak bylo v pokoji úplně šero.

Zašla jsem si do kuchyně otevřít další láhev. Tenhle nevychovanec by mi ze své nenaléval. Doma by mě nikdy nenapadlo otevřít si vlastní víno. Tady ale byla jiná situace. Ještě že mě nevidí máma, pomyslela jsem si.

„Já chci něco poslouchat,“ řekla jsem.

„Svůj kecy.“

„To možná taky, ale ještě něco jinýho. Dojdu pro kazeták. Kde máš klíč?“

Pátravě se na mě podíval. „Už ti někdo řekl, že seš nesnesitelná?“ Napadlo mě, že ho to popichování nejspíš baví stejně jako mě.

„Ne, a ani nemůže. Protože bych ho udala, že rozkrádá knihovnu.“

Zašklebil se. „Nebo já bych udal tebe, co? Slovo proti slovu.“

„Ché, tobě by nikdo neuvěřil, protože seš kriminálník už od

pohledu. „Nechápala jsem, kde se ve mně najednou bere ta koketnost.“

„A ty seš od pohledu slabomyslná, prohlásili by tě za nesvéprávnou.“

„Kde máš ten klíč?“ opakovala jsem shovívavě.

„Pod košem nad schodama.“

Přinesla jsem kazeták do pokoje. Kazetu s Wagnerem jsem nahore vyndala a nechala ji provokativně ležet na Štefanově posteli. Hned jsem zkoušela kazetu, kterou koupil. Bylo na ní napsané nějaké ruské jméno, které jsem neznala. Čajkovskij. „Cos to koupil?“

Vůbec mě nevnímal, ale hudba mi odpověděla sama. Byla to nějaká klasika. Zklamaně jsem protáhla obličej. „Tos nekoupil nic normálního?“

„Drž hubu,“ poznamenal jen nepřítomně. Takhle se mnou asi hodlal mluvit celý večer.

Sedla jsem si zase naproti němu a všimla si, že si sundal kabát a pod ním má nové oblečení. Černou lesklou košili a nějaký černý šátek protkávaný stříbrnými vzory. Překvapeně jsem se na něj podívala, protože mu to hodně slušelo, i když ten styl se mi zdál trochu divný. Kvalitní látka z lesklého materiálu se přesně hodila k jeho tmným vlasům a šátek ležérně omotaný kolem krku mu dodával vzhled bohémského umělce. A měl nové černé džíny.

„Ty sis koupil hadry!“

„Ne, to mi dala Armáda spásy. Nemohli se na mě už dívat,“ zahrál mu kolem rtů úsměv, ze kterého jsem bezpečně poznala, jak ho těší, že je konečně slušně oblečený.

„To dobře udělali, ty tvý hadry byly fakt hnusný.“

Odložil knihu a pil víno. Pak pokýval hlavou. „Ty asi nevíš, co je to chudoba,“ řekl studeně změněným tónem.

„My jsme taky chudý!“

Posměšně sykl. „Jistě. – Ale chudý lidi jsou hnusný, to je svatá pravda, křesťanko.“

„Já jsem to tak nemyslela,“ řekla jsem zaskočeně.

„Ale já to tak myslím. Chudoba je hnusná.“

Teď jsem už vůbec nepoznala, jestli mluví vážně. Raději jsem zmlkla.

„Jakou máš vlastně práci?“ změnila jsem vzápětí téma. Překva-

pilo mě, že by si jel někam pro výplatu. Byla jsem si skoro jistá, že je na podpoře, podle toho, co o něm říkala Irena.

„Vejškovky.“ Už se zase díval do knihy.

„Co to je?“

„Práce?“ řekl s přemáhaným vztekem a pevně sevřel knihu, jako by se chtěl přinutit k soustředění.

„Ale jaká?“

„Visíš na provaze a lezeš lidem po baráku,“ řekl s pohledem zabořeným do knihy.

Ušklíbla jsem se. To jsem se toho dozvěděla! Ale bylo mi jasné, že víc neřekne.

Snažila jsem se už mlčet, ale nešlo to. Chvíli jsem vymýšlela, jak zatajit, že jsem slyšela jeho hádku s Irenou. „Víš, Marie o tobě mluvila, jako bys žádnou práci neměl, a říkala... že žiješ s nějakou špatnou partou, nebo co...“ znejistěla jsem.

„Žiju. Tady je,“ ukázal na mě. Zase jsem ho svou řečí donutila k mírnému úsměvu. Náhle mě napadlo, že musel být opilý, už když přijel. Kromě nezvyklého lesku v očích měl i pomalejší pohyby. Nemohl by se mnou mluvit tímhle způsobem, kdyby opilý nebyl.

„Tak nečti!“ rozesmála jsem se. „Já tady chci mít dneska nějakou zábavu.“

„Já mám zábavu,“ zvedl ke mně na vteřinu obálku knihy a hned si ji zase položil na kolena.

„A co čteš?“

„Jak zabít lidi, který se furt na něco ptaj.“

„Ukaž,“ natáhla jsem ruku po knize a vytrhla mu ji. S povzdechem se zabořil do křesla. Vzdal to.

„*Zrození tragédie*, Friedrich Nietzsche,“ přečetla jsem vážně. „Tebe to fakt baví?“

„Ne, to je šifra na zamaskování pravýho obsahu knihy.“

„Ne, hele...“ zvážněla jsem. „Mě to docela zajímá, my jsme na škole taky měli filosofii, ale...“

„Víš co, drž hubu,“ řekl unaveně a vrátil se ke knize.

Teď to teprve myslel přesně tak, jak říkal. Zasáhlo mě to. Také proto, že měl pravdu.

Podíval se na mě. Možná proto, že jsem tak náhle zmlkla. „Koupil jsem cigára,“ povzdechl a vyprostil se z křesla. Trochu se zapotácel. Tím jasně potvrdil mou domněnku o své opilosti.

Přinesl je do pokoje a hodil je po mně. Francouzské Gauloises.

„Jé,“ usmála jsem se. „To si můžu vzít?“

„Jistě,“ utrousil a zase se svalil do křesla. „Hmotné statky.“

„Co?“

Netečně se díval do plamenů.

„Tak si dáme cígo,“ navrhla jsem mírně. Jednu cigaretu jsem mu podala. Bezmyšlenkovitě si zapálil a dál pozoroval plameny.

Chtěla jsem se tenhle večer bavit, ale s ním to bude nejspíš nemožné. Náhle mě něco osvítilo. Hrábla jsem pod křeslo ke krbu a vylovila odtud fotky, které jsem našla v Anežčině šupletí, když jsem tehdy hledala závěť. Dnes jsem si je znovu prohlížela. Vlastně jsem na ně zírала hrozně dlouho, hlavně na ty, kde byl Štefan. Ale to jsem mu říkat nehodlala.

„Hele, já jsem našla v šupletí u Anežky tyhle fotky. Co to je za fotky? Co to je za lidi?“

To ho trochu probudilo ze zamyšlení. Podala jsem mu je. „No jo,“ pousmál se, když se podíval na první z nich.

Byl na nich on sám a ještě dva další kluci přibližně v jeho věku. Štefan stál uprostřed, zády k nějakému plotu, pravou ruku s elegantně nataženými prsty měl přitisknutou na hrudi, zlehka se jí dotýkal okraje dlouhého černého kabátu. Hlavu měl důstojně a vážně vzpřímenou, pohledem upřeným do dálky se díval mírně do strany, takže vynikl jeho souměrný oválný tvar obličeje s výraznější bradou a vyšším čelem. Černé lesklé vlasy měl na čele hladce rozdělené a splývaly mu kolem hlavy snad deset centimetrů pod ramena. Kabát měl rozhalený, pod ním černé tričko, na kterém se třpytil velký stříbrný přívěsek v podobě písmene „A“ v kruhu. S pevně rozkročenýma nohama na trávě plné spadaneho listí vypadal jako socha nějakého vůdce.

Po jeho pravé ruce stál kluk o půl hlavy menší, se střapatými hnědými vlasy s trochu narezlým odstínem a s rozesmátým výrazem na dětsky jemné tváři. Byl oblečený do antické bílé tógy a v ruce důležitě držel tabulku s výrazným černým nápisem: „Coniuratio dirempti“. Po Štefanově levici stál mohutnější svalnatý kluk s dlouhými kaštanovými vlasy svázanými do culíku. Díval se směrem k těm dvěma, v silné velké dlani třimal sekeru a s neúprosným výrazem ji nastavoval k pohledu těm dvěma. Na sobě měl koženou bundu plnou cvočků.

Štefan probíral další snímky. Bylo jich jen pět a určitě byly focené při stejné příležitosti. Na třech dalších byli o samotě vyfocení všichni z první fotky. Na posledním byla Nikola s Anežkou